

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A büntetőjogi és a polgári jogi felelősség tipikus esetei a sportban

Szerző: dr. Bozó Lilla

Budapest, 2016

I. BEVEZETÉS: A FELELŐSÉGRŐL ÁLTALÁBAN

A felelősség helytállási kötelezettséget jelent cselekedeteinkért vagy éppen mulasztásainkért. Általános értelemben valamilyen társadalmi normában rögzített magatartási szabály megsértését jelenti, míg jogi értelemben a felelősség alatt valamely jogszabályban rögzített norma megszegését értjük, mely miatt előre meghatározott szankció alkalmazására kerülhet sor.

A jogi felelősség többféle, azon belül a sport világával összefüggésben megkülönböztethetünk büntetőjogi-, szabálysértési-, polgári jogi-, munkajogi- illetve sportfegyelmi felelősséget.

A sportjogi felelősség formája a fegyelmi felelősség, amely a hatályos jogszabályok alapján több szinten szabályozott. Törvényi szinten a sportról szóló 2004. évi I. törvény (a továbbiakban: Stv.) 12.§-14.§-a szabályozza. Az Stv. 79.§ (1) bekezdés b) pontjának bb) alpontjában adott felhatalmazás alapján került megalkotásra a sportfegyelmi felelősségről szóló 39/2004. (III.12.) Korm. rendelet, amely a sportfegyelmi felelősségre és a sportfegyelmi eljárásra vonatkozó részletszabályokat határozza meg.

„A polgári jogi felelősség nem más, mint a más vagyonában, testi vagy lelki integritásában, egyensúlyában jogellenes cselekmény, vagy mulasztás által előidézett, okozott sérelemért, hátrányért való helytállás kötelezettsége - elvben annak, aki a kárt okozta.”¹

A polgári jog a személyek vagyoni- és személyi viszonyait egyaránt szabályozza. A személyi viszonyok közé tartoznak a személyiségi jogok, melyek védelmének kiemelt jelentősége van. A 2014. évi március hó 15. napján hatályba lépett Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) megszüntette a nem vagyoni kártérítés intézményét, és helyette a személyiségi jogok megsértése esetén bekövetkező nem vagyoni sérelmek kompenzálására új személyiségvédelmi eszközként, új szankcióként bevezette a sérelemdíjat.

---

¹ Prof. Dr. Szalma József: Szerződésen kívüli (deliktuális) felelősség az európai és a magyar magánjogban - különös tekintettel a magyar Ptk újrakodifikálására - Megjelent az ELTE ÁJK - Bíbor Kiadó közös kiadásában, Budapest - Miskolc, 2008, http://real-d.mtak.hu/336/2/Szalma_J%C3%B3zsef.pdf, 15.o.

A Ptk. a vagyoni viszonyokkal kapcsolatos kártérítési felelősség szabályozása kapcsán megkülönbözteti a kontraktuális (a szerződés megszegéséért való felelősség) és a deliktuális (szerződésen kívül okozott károkért fennálló felelősség) felelősséget. A kontraktuális felelősség alkalmazására akkor kerül sor, ha a károkozást megelőzően a felek között szerződés jött létre és a kár a szerződésszegésből, a szerződési kötelezettség nem vagy részleges teljesítéséből, a szerződés teljesítésének megtagadásából, illetve késedelemből következik be. Deliktuális felelősség esetén a felek között nincsen szerződés, de a károkozó a jogellenes magatartásával összefüggésben a másik félnek kárt okoz. Ilyenkor maga a jogellenes magatartás a kötelemkeletkeztető tény.

A büntetőjogi felelősséget a társadalomra veszélyes és a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) által büntetni rendelt szándékos vagy - ha a Btk. a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli - gondatlanul elkövetett cselekmény, azaz a bűncselekmény váltja ki. A büntetőjogi felelősség kérdésében kizárólag a bíróság jogosult dönteni, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényben szabályozott büntetőeljárás keretében. A továbbiakban először azokat a sport világában előforduló magatartásokat szeretném ismertetni, melyek akár egy-egy bűncselekmény törvényi tényállását megvalósíthatják.

II. A BÜNTETŐJOGI FELELŐSSÉG TIPIKUS ESETEI A SPORTBAN

A jogi normák életünk minden területét áthatják, ami alól a sport sem képez kivételt. Mind az amatőr, mind a profi sport társadalmakban betöltött egyre növekvő szerepe révén mára *„megfigyelhető a profi sportban résztvevő azon személyek arányának növekedése, akik a sportból kívánnak megélni, éppen ezért a büntetőjogoknak reagálnia kell ezekre a társadalmi és gazdasági folyamatokra. A különféle visszaélések és a másik félnek való szándékos sérelemokozás lehetősége szükségszerűen vezetett el az egyes visszaélésszerű magatartások büntetőjogi kriminalizálásához.”*²

A sport világában előforduló bűncselekményeket követhetnek el mind sportolók, sportvezetők, szurkolók, valamint sporton kívül álló személyek, illetve természetesen bizonyos bűncselekmények az ő sérelmükre is elkövethetőek. Az alábbiakban azon tipikus bűncselekményekről ejtenék először

---

² Dr. Madai Sándor, Büntetőjogi felelősség a sportjogban, Campus Kiadó, Debrecen, Kézirat lezárva: 2015. november 20., 34.o.

általánosságban, majd a sporttal összefüggésben pár szót, melyeknek különösképp relevanciájuk lehet a sportban.

1. Testi sértés

A személy elleni bűncselekmények közül a testi sértés érdemel kiemelés, ugyanis számtalan sportágban a sporttevékenység végzése során a sportolók testi, fizikai kontaktusba kerülnek egymással, mely során előfordulhat az is, hogy valamelyik fél sérülést szenved. A sérülésokozás adott esetben akár bűncselekménynek is minősülhet. Jogi szempontból ilyenkor kérdésként merül fel, hogy a sérülést jogszerűen okozták-e?

A Btk. 164.§ (1) bekezdése szerint testi sértést az követ el, „*aki más testi épségét vagy egészségét sérti*”. A bűncselekmény jogi tárgya tehát a testi épség és egészség, elkövetési magatartása pedig a testi épség- vagy egészség megsértése. Ezen a testet érő olyan külső behatást értjük, amely a testen, illetve egy részén nyomokat visszahagyó sérülést eredményez. A fájdalomokozás azonban nem feltétele a testi sértésnek.

Ahhoz, hogy a kérdésre választ tudjunk adni, abból kell kiindulnunk, hogy egy cselekmény mikor minősül bűncselekménynek. Ahhoz mindenféleképpen az szükséges, hogy a cselekmény tényállásszerű, jogellenes és bűnös legyen.

A jogellenességét azonban többek között kizárja a sértett beleegyezése. Beleegyezés alatt az ítélőképessége birtokában lévő sértettnek az önkéntes és komoly akaratnyilatkozata értendő, amelyet még az elkövetés előtt ad meg, akár kifejezetten, akár hallgatólagosan. A sportban ez megjelenhet akként, hogy a sportoló a pályára vagy a szorítóba lép, s ezzel a ráutaló magatartással beleegyezik megsérülésének a lehetőségébe.

Ilyenkor lényeges, hogy „*az okozott sértés, sérülés miatti felelősség - az alábbi feltételek együttes megléte mellett - akkor zárható ki, ha*

- *hivatalosan elismert sportág keretében történik a küzdelem,*

- *a mindenkor hatályos játék - és versenyszabályok keretei között rendezett mérkőzésen,*

- az érintett sportág gyakorlása során tipikusan előforduló, elkerülhetetlennek tekinthető szabályszegésből adódik a sérülés,

-a küzdelemben a sportoló önként vesz részt.”³

Ezen feltételek együttes fennállása esetén tehát jogellenességet kizáró okról beszélhetünk. A bűnösség megítélésénél a szándék, az okozott sérülés és a szabályok megszegésének összefüggését kell vizsgálat alá vonni. „A sportszabályok megszegése sportfelelősséget von maga után és nem zárja ki a büntetőjogi felelősség megállapítását, de nem is jár automatikusan együtt a kettő.”⁴

Amennyiben a sportoló károkozási szándékkal nem szokványos, nem előre látható módon szegi meg a játék-, versenyszabályait, s sérülést okoz, már nem tekinthető azon károk közé, mely elszenvédésébe az érintett sportoló beleegyezett. Így az büntetőjogi felelősségre vonást eredményezhet. A sportoló beleegyezése a sporttevékenység során elszenvedett sérülésekre vonatkozik, ilyenkor pedig lényeges vizsgálni, hogy a beleegyezés a sportág jellegétől függően milyen jellegű sérülésekre terjedhet ki, ugyanis abba nem tartozik bele a sportág jellegével összeegyeztethetetlen, a sporttevékenység során a nem szokásos szándékos szabályszegésből bekövetkező, illetve a nem a sporttevékenység során, hanem annak megszakításakor, vagy befejezése után szándékosan okozott sérülés.

A jogellenesen okozott sérülést elszenvedő sportolónak azonban a feljelentésen túlmenően - ahogy a későbbiekben kifejtésre fog kerülni - lehetősége van kártérítést is követelnie a sérülés okozójától, illetve a sérülés okozójával szemben sportfegyelmi eljárás lefolytatására is sor kerülhet a versenyszabályok vétkes megszegése miatt, amely akár a sportágban való részvételtől történő időleges/végleges eltiltással is zárulhat.

Jog eset: Mike Tyson - Evander Holyfield esete

Mike Tyson amerikai profi nehézsúlyú ökölvívó 1997-ben egy világbajnoki mérkőzésen kiharapott egy darabot ellenfele, a szintén világbajnok Evander Holyfield füléből. Zárójelben megjegyzem, hogy habár ezen esetből külföldön nem lett büntetőügy, véleményem szerint tekintettel arra, hogy Holyfieldet nem a bokszra jellemző, mondhatni szokásos szabályszegésből adódó, szándékosan

³ Nagy Ferenc: A magyar büntetőjog általános része, Korona Kiadó, Budapest, 2004, 221. o

⁴ <http://jogaszvilag.hu/rovatok/a-jovo-jogasza/eroszak-a-palyan> (2016. 11. 03.)

okozott sérülés érte, Tyson cselekedete Magyarországon büntetőeljárást vonhatott volna maga után, hiszen nyilvánvaló, hogy a sértett beleegyezése, mikor a szorítóba lépett az ütésekön kívül nem terjedt ki a füléből egy darab leharapására is.

(forrás: https://www.google.hu/search?q=Evander+Holyfield&biw=1366&bih=648&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiOsdGpJHQAhVBjSwKHRmPC2QQ_AUIBigB#tbn=isch&q=evander+holyfield+vs+mike+tyson+ear&imgc=qyznNiv4CNLOMM%3A)

2. A sporteseményekhez kapcsolódó fogadási csalások (bunda)

Míg egyes országok jogrendszerében önálló tényállásként szerepel a sportfogadási vagy sportcsalás, addig Magyarországon elsősorban a vesztegetés és a csalás büntetőjogi tényállásának fogalma alá eshet a mérkőzések eredményének befolyásolása, manipulálása.

Bunda alatt az egyes sportesemények, mérkőzések kimenetelének, eredményének meg nem engedett eszközökkel való befolyásolását értjük. Amióta élsport létezik, illetve ahhoz pénz kapcsolódik, jelen vannak a manipulált mérkőzések. Az első komoly bundabotrány az észak-amerikai profi baseball ligához, a Chicago White Sox csapatának nyolc játékosához kapcsolódik, akik szándékosan elveszítették az 1919-es World Series mérkőzéseit, hogy fogadásokból pénzre tegyenek szert.

2.1. Vesztegetés

A bundával kapcsolatban elsődlegesen a vesztegetés bűncselekménye merül fel. Az aktív vesztegetést a Btk. 290.§ (1) bekezdése szerint az követi el, „*aki gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személynek vagy rá tekintettel másnak azért ad vagy ígér jogtalan*

előnyt, hogy a kötelességét megszegje". Ugyanezen jogszabályhely (2) bekezdése szerint súlyosabban büntetendő, „*ha az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző, önálló intézkedésre jogosult személlyel kapcsolatban követik el.*”

A passzív vesztegetést, vagyis a vesztegetés elfogadását a Btk. 291.§ (1) bekezdése alapján az követi el, „*aki gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében végzett tevékenységével kapcsolatban jogtalan előnyt kér, avagy a jogtalan előnyt vagy ennek ígéretét elfogadja, illetve a rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért*”. Ugyanezen jogszabályhely (2) bekezdés a) pontja szerint súlyosabban minősül többek között, „*ha az elkövető a jogtalan előnyért a kötelességét megszegi.*”

A bunda a sport tisztaságát veszélyezteti, ellentmond a sport alapértékeinek, valamint a szurkolókat is elidegenítheti a szervezett sporttól. A bunda résztvevő alanyai, az elkövetői kör között lehetnek klubvezetők, a klubok szakmai irányításáért felelős személyek, mint például edzők, játékvezetők, illetve sporton kívül álló személyek is.

„Nem igényel különösebb magyarázatot, hogy a bundázók elsődleges célpontjai a játékosok. Közülük is elsősorban a nem túl erős gazdasági helyzetben lévő kluboknak a játékosai. A labdarúgás, mint sport nem kizárólag népszerűsége és a széleskörű fogadási lehetőségek miatt vonzza a csalókat. A játék felépítése is kedvez ennek, hiszen a legnagyobb sztárok sem képesek minden alkalommal ugyanolyan, objektíven is mérhető, teljesítményt hozni. A formaingadozás megszokott dolog, akár egy héten belül is, akárcsak egy-egy hiba. Szintén a labdarúgás sajátja, hogy egy hiba akár az egész mérkőzést is eldöntheti. Ilyen körülmények között pedig igen könnyű leplezni azt, ha valaki nem játszik teljes erőbedobással.”⁵

Jogeset: a Pécsi Törvényszék B.89/2012/ 10. számú ítélete

Az ítéleti tényállás szerint egy NB1-es labdarúgónak a vádlott, aki amúgy gyermekkori barátja és

---

⁵ dr. Tóth András, A labdarúgó bundáért való jogi felelősség kérdései a kártérítési felelősség szemszögéből 1.rész, www.jogiforum.hu, 2014. március 5., 15.o., [http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/toth_andras__a_labdarugo_bundaert_valo_jogi_felelosseg_1\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/toth_andras__a_labdarugo_bundaert_valo_jogi_felelosseg_1[jogi_forum].pdf) (2016. 10. 16.)

amatőr sportolóként szintén futballozott, ígért 1000-1500 euró közötti összeget azért, hogy a 2011. évi október hó 05. napján játszott Ligakupa mérkőzést próbálja meg oly módon befolyásolni, hogy a csapata azt veszítse el. A vesztegetés sikertelen maradt, ugyanis a labdarúgó azt közölte előbb két csapattársával, majd jelentette a klub vezetőségének. Mindezekre tekintettel a bíróság a vádlottat bűnösnek mondta ki vesztegetés bűntettében és 10 hónap börtönbüntetésre ítélte, melynek végrehajtását 2 év próbaidőre felfüggesztette.

(forrás: <http://www.szon.hu/jogszabalyvaltozasok-uj-buntetojogszabalyok-januar-1-jetol-szigorubban-buntetik-a-bundazast/2445791>)

2.2. Csalás

Amennyiben a bundában résztvevő személy a megbundázott sporteseményre fogadást köt, csalást követ, ugyanis a bundázó jogtalan haszonszerzés végett tévedésbe ejti a játékszervezőt, s az esélyek torzulása miatt azt kár is éri.

2.3. Sporteredmény tiltott befolyásolása

2014. évi január hó 01. napjától „a labdarúgásban a TipMix-szel kapcsolatos visszaélések elszaporodottsága miatt”⁶ önálló büntető törvénykönyvi tényállásként került bevezetésre a sporteredmény tiltott befolyásolása, melyet a Btk. 349/A.§ (1) bekezdése szerint amennyiben más bűncselekmény nem valósul meg az követ el, „aki olyan megállapodást köt, aminek következtében valamely sportszövetség versenyrendszerében szervezett vagy a sportszövetség versenynaptárában egyébként szereplő verseny, mérkőzés eredménye nem a versenyszabályzatnak vagy a tisztességes játék elveinek megfelelő módon alakul ki”. Tehát amennyiben a vesztegetés, vagy a csalás nem is valósul meg, akkor is önálló bűncselekmény e tényállás alapján a bundázás.

⁶ Sárközy Tamás, Magyar Sportjog az új Polgári Törvénykönyv után, HVG-ORAC Lap - és Könyvkiadó Kft., 2015., 121.o.

A mérkőzések tiltott manipulálásának felderítése a legtöbb esetben hosszabb időt vett igénybe, mint amennyi határidőt a sportfegyelmi felelősségről szóló 39/2004. (III. 12.) Korm. rendelet biztosított. Ezért az elkövetőkkel szembeni sportfegyelmi felelősség érvényesítése időbeli akadályokba ütközött. 2013. évi november hó 27. napjától a különösen a labdarúgásban jelentkező bundaügyek hatékony és eredményes kezelésére vonatkozó kiemelt szakpolitikai és társadalmi igény miatt módosult a kormányrendeletnek az eljárási határidőkre vonatkozó szabályozása akként, hogy a verseny, mérkőzés vagy versenyrendszer (bajnokság) eredményének jogellenes befolyásolása esetén a sportfegyelmi eljárás megindításának joga nem évül el. További változás az a szigorítás is, miszerint munkajogviszony vagy egyéb jogviszony megszűnése nem akadályozza meg a sportfegyelmi eljárás megindítását vagy lefolytatását, valamint az a tény sem, hogy az eljárás alá vont személy más sportágban folytatja sporttevékenységét, vagy sportszakmai tevékenységét.⁷

3. Teljesítményfokozó szerrel visszaélés

Napjainkra mind külföldön, mind hazánkban a doppingszerek kérdése komoly társadalmi méretű problémává nőtte ki magát, ugyanis az kilépett a versenysport világból, s egyre elterjedtebb a tömeg-, szabadidősport, főleg a testépítők körében, ahol akár tizennyolc éven aluli sportolók is hozzájuthatnak ezen egészségkárosító szerekhez.

A magyar jogban először a Büntető Törvénykönyv 1998-as módosítása tartalmazta a visszaélés teljesítményfokozó szerrel vagy módszerrel elnevezésű tényállást, melyet az Alkotmánybíróság a 47/2000. (XII. 14.) AB határozatával alaki okok miatt megsemmisített.

A doppingolás, mint bűncselekmény szankcionálásának célja, hogy a versenysport területén kívül, főleg a szabadidősportban visszaszorítsa az egészségre káros teljesítményfokozó szerek használatát, ezért a doppingolást segítők, illetve a forgalmazók felelősségre vonása a cél.

---

⁷ Bundaügyek hatékonyan - Módosult a sportfegyelmi felelősségről szóló rendelet, <http://www.jogiforum.hu/hirek/30673> (2016. 11. 05.)

2013. évi július hó 01. napjától teljesítményfokozó szerrel visszaélés miatt büntetendő a Btk. 185.§ (1) bekezdése szerint „*aki sportteljesítmény fokozása céljából tiltott teljesítményfokozó szert előállít, kínál, átad, forgalomba hoz, orvosi vényen vagy állatorvosi vényen rendel*”.

A Btk. meghatározza a tiltott teljesítményfokozó szer fogalmát is, mely alatt a 185.§ (6) bekezdés szerint „*minden olyan szert érteni kell, amely hatóanyagára tekintettel az anabolikus szerek, peptid hormonok, növekedési faktorok és rokonvegyületeik, hormon antagonisták és modulátorok közé tartozik, és nevesítve szerepel a sportbeli dopping elleni nemzetközi egyezmény I. mellékletének kihirdetéséről szóló kormányrendeletben*”.

Az új büntetőjogi tényállás tehát nem a fogyasztót rendeli büntetni, hanem a tiltott szerek célzatos, sportteljesítmény fokozása céljából történő terjesztést kívánja visszaszorítani, mind a verseny-, a hivatásos-, mind az amatőr- és a szabadidősport területén. Ebből következik, hogy a tiltott teljesítményfokozó szer gyógyászati célú rendelése tekintettel a célzat hiányára nem minősül bűncselekménynek.

Magának a versenyzőnek, illetve a sportszakembernek a büntetőjogi büntetése nem indokolt, ugyanis velük szemben doppingvétség elkövetése esetén a doppingellenes tevékenység szabályairól szóló 43/2011. (III. 23.) Korm. rendelet alapján doppingeljárás lefolytatására kerül sor, mely mind egzisztenciálisan, mind morálisan teljes körű és arányos szankciót vonhat maga után.

Amennyiben a tiltott teljesítményfokozó szerrel visszaélés tényállását a kiskorú nevelésére, felügyeletére vagy gondozására köteles személy e feladatából folyó kötelességének a súlyos megszegésével valósítja meg, s ezáltal a kiskorú testi, értelmi vagy erkölcsi fejlődését veszélyezteti, nem ez a bűncselekmény, hanem a kiskorú veszélyeztetése valósul meg.

(forrás: https://www.google.hu/search?q=tiltott+teljes%C3%ADtm%C3%A9nyfokoz%C3%B3+szer&biw=1366&bih=648&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi1yfDTxZHQAhVFiwKHZjSCvkQ_AUIBigB&dpr=1#tbm=isch&q=tiltott+teljes%C3%ADtm%C3%A9nyfokoz%C3%B3+szer+test%C3%A9p%C3%ADt%C5%91&imgrc=xQhWijZcLVqJhM%3A)

Jogeset

Jelenleg a Tatabányai Rendőrkapitányság előtt teljesítményfokozó szerrel visszaélés büntettének megalapozott gyanúja miatt folyik büntetőeljárás két férfi ellen, akik tiltott teljesítményfokozó szereket szereztek be és kínáltak megvételre testépítőknak. Az idősebb a helyi táplálékkiegészítő-boltjában, a fiatalabb pedig a város több pontján terjesztette a tiltott anyagot. Az üzlet ellenőrzésekor a rendőrök több mint tízmillió forint értékű több száz ampullát, fecskendőket és tablettát foglaltak le.⁸

4. A sporthuliganizmus

„A sportrendezvény szervezője és nézője között egyedi atipikus szerződések jönnek létre a sportesemény megtekintésére. Ezt a jogviszonyt a gyakorlatban nézői vagy szurkolói szerződésnek nevezik.”⁹

Az Stv. 69.§ (1) bekezdése szerint *„a szervező a sportlétesítmény beléptetőpontjainál jól látható hirdetményben köteles meghatározni a sportrendezvényen történő részvétel feltételeit és a magatartási szabályokat, amelyeket - általános szerződési feltételekként összefoglalva - a belépőjegyen, bérleten is fel kell tüntetni.”* Amennyiben a néző a szurkolói szerződést megszegi, a sportrendezvényen történő részvételből kizárható. A néző sporteseményekhez köthető szerződésszegő magatartása azonban bizonyos bűncselekményi, szabálysértési tényállásokat is kimeríthet, amelyekért a büntetőjogi-, szabálysértési felelőssége fennáll.

A sporthuliganizmust nem lehet teljes mértékben azonosítani a futballhuliganizmussal, hazánkban azonban mégis az a meghatározó. A futballhuligánok cselekményei alapvetően garázdaságot valósítanak meg, sokszor a könnyű testi sértéssel, rongálással halmazatban. Ezen kívül nem kizárt,

---

⁸ <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/tiltott-teljesitmenyfokozo-szereket-ertesitett> (2016. 11. 18.)

⁹ Sárközy im. 279.o.

hogy cselekményük rendbontásnak, rendzavarásnak, vagy akár hivatalos személy elleni erőszaknak minősüljön.

4.1. Garázdaság

A Btk. 339. (1) bekezdése szerint a garázdaság vétségét, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg az követ el, „aki olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen”. Ugyanezen jogszabályhely (2) bekezdése szerint súlyosabban, büntettként minősül annak az elkövetőnek a cselekménye, aki a garázdaságot „*csoportosan, a köznyugalmat súlyosan megzavarva, fegyveresen, felfegyverkezve vagy nyilvános rendezvényen*” valósítja meg.

Az elkövetési magatartás együttes feltétele, hogy az egyrészt kihívóan közösségellenes, illetve erőszakos legyen, másrészt a cselekménynek objektíve alkalmasnak kell lennie arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen. Tehát a garázdaság nem eredmény bűncselekmény, nem feltétele, hogy az elkövető cselekményét valaki észlelje is, azonban az észlelés reális lehetősége fenn kell, hogy álljon. Abban az esetben, ha az elkövető cselekményéből hiányzik az erőszakos jelleg, úgy az elkövető a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 170.§-ába ütköző garázdaság szabálysértés elkövetéséért felel.

Jogeset: BH2013.207.

Az irányadó tényállás szerint a terheltek a kora délutáni órákban az egyik labdarúgócsapat szurkolójaként alkoholfogyasztást követően érkeztek a stadion hátsó bejáratához. Ekkor a stadion területén belül a másik csapat szurkolói már jelen voltak. A két drukker csapat szidalmazta egymást, szóváltás alakult ki közöttük. A felfokozott indulatban az egyik terhelt a kerítésen kívülről egy sörösüveget dobott a belül lévő szurkolók felé, ami közójük esett, az a földre csapódva darabokra tört, azonban sérülés nem történt, mivel nem talált el senkit.

A jogesetben kérdésként merült fel, hogy a terheltek cselekménye a garázdaság alapesetét vagy a minősített esetét valósítja-e meg. A bíróság eseti döntésében a minősített eset mellett állást

foglalva kimondta, hogy a garázdaság szempontjából „nyilvános rendezvényen elkövetettnek nem csupán a rendezvény kezdő és befejező időpontja között elkövetett rendzavarás értendő, hanem az is, amely közvetlenül a rendezvényre belépés előtt vagy távozás után valósul meg”. Leszögezte ugyanakkor, hogy „a nyilvános rendezvényen elkövetés és a nyilvános rendezvénnyel összefüggésben elkövetés nem ugyanaz. Utóbbi ugyanis az oda igyekvők (ám még meg nem érkezettek), illetve az onnan távozók (a rendezvényt időközben vagy a befejezést követően elhagyók) között, a rendezvény jövőbeni, illetve megtörtént eseményi miatt kialakult magatartása”.

Amint fentebb említettem - vagy amennyiben a jogesetben a sörösüveg eltalál valakit, illetve valamit - a garázdaság gyakran együtt jár más bűncselekmény vagy szabálysértésekkel. Ezek együttes megállapíthatóságáról a garázdaság halmazati kérdéseiről szóló 34. BK vélemény ad iránymutatást, miszerint „bűnhalmazat létesül, ha az elkövető egy cselekménnyel a garázdaság, valamint a testi sértés vagy a rongálás törvényi tényállását is megvalósítja, feltéve, hogy a testi sértés vagy a rongálás törvényi büntetési tétele nem súlyosabb, mint a garázdaságé. Ha a garázdaságot dolog elleni erőszakos magatartással követik el, és ez utóbbi csupán szabálysértést valósít meg, a garázdaság mellett a rongálás szabálysértésének a megállapítására nem kerülhet sor.” A dolog elleni erőszakos magatartás fogalmába ugyanis a - csak szabálysértést megvalósító - csekélyebb károkozás, jelentéktelen állagsérelem beletartozik. Így például a játékvezető gépkocsijában történő szándékos károkozás megítélésénél a garázdaság akkor áll halmazatban a rongálással, ha a rongálás a szabálysértési értékhatárt meghaladja, azonban a büntetési tétele nem súlyosabb a garázdaságénál.

4.2. Rongálás

A Btk. 371. § (1) bekezdése szerint „aki idegen vagyontárgy megsemmisítésével vagy megrongálásával kárt okoz”, rongálást követ el. Amennyiben a kár összege nem haladja meg az ötvenezer forintot, rongálással elkövetett tulajdon elleni szabálysértés valósul meg.

4.3. Rendbontás

A rendbontás jogi tárgya a nyilvános rendezvények lebonyolításának zavartalanságához fűződő társadalmi érdek. Amint a rendszerbeli elhelyezéséből is kitűnik a rendbontás hasonló a garázdasághoz, viszont ezen tényállás kizárólag nyilvános rendezvényen követhető el.

A rendbontás elkövetési magatartása egyrészt a szervezőnek vagy a rendezőnek a rend fenntartása érdekében tett jogszerű intézkedésével szembeni ellenállás, másrészt a sportrendezvényen a nézőktől elzárt területre történő jogosulatlanul belépés, ott tartózkodás, vagy e területre a sportrendezvény megtartását vagy mások testi épségét veszélyeztető tárgy bedobása. Hasonlóan a garázdasághoz a rendbontás mindkét esete szubszidiárius tényállás.

Tipikus büntetőjogi megjelenési formái: tárgyak bedobálása a pályára, befutás a pályára.

Jogeset

Az Esztergomi Járásbíróság rendbontás vétsége miatt közérdekű munka büntetést szabott ki, és egy évre eltiltotta a dorogi stadionban történő sportrendezvények látogatásától azt a férfit, aki 2014. évi november hó 22. napján a Dorog-BKV Előre NB3-as bajnoki mérkőzés lefújásakor a nézőtérrel egy kapun keresztül bemászott a játéktérre, és a büntetőterületen tartózkodó játékvezető vállát megérintette.

4.4. Alkalmazható jogkövetkezmények

Míg a garázdaság és a rendbontás elkövetőjével szemben kitiltásnak is helye van, a sportrendezvényeken és az azokkal összefüggésben elkövetett bűncselekmények elszaporodottsága miatt a sporthuliganizmus jelensége elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CIV. törvény rendelkezéseivel összhangban új büntetési nemként bevezetésre került a sportrendezvények látogatásától való eltiltás. A sportrendezvények látogatásától való eltiltás felfogható a büntetőjogi kitiltás sajátos formájaként is, azzal, hogy az új

szankció esetében a tartózkodás lehetőségének megvonása nem egy közigazgatási egységhez, hanem a sportrendezvények helyszínéhez kapcsolódik.¹⁰

A szabálysértési szankciórendszerben a kitiltást a 2000. évi CXLV. törvény vezette be, avégett, hogy biztosítsa a sportrendezvényeken való részvétellel kapcsolatban elkövetett szabálysértések miatt alkalmazható szankciót. Majd a Szabs. tv. kiszélesítette ezen intézkedés alkalmazási körét, ugyanis már nem csak a sportrendezvény helyszínén a sporteseménnyel összefüggésben elkövetett szabálysértők, hanem a sportrendezvényekre utazó vagy onnan távozó is elkövetőknek minősülhetnek.

A büntetőjogi és szabálysértési szankciók feltételeit és jellemzőit az alábbi táblázat¹¹ foglalja össze.

	Btk. 58. §	Szabs. tv. 19. §
Elkövető	aki sportrendezvényen részt vesz ¹² , odautazik, eltávozik	
Tényállás	bármely ezzel összefüggésben elkövetett bűncselekmény, illetve szabálysértés	
Szankciója	eltiltás a) bármelyik sportszövetség versenyrendszerében megrendezésre kerülő sportrendezvény látogatásától, <i>vagy</i> b) bármelyik sportlétesítménybe való belépéstől, amikor az valamely	kitiltható a) bármelyik sportszövetség versenyrendszerében megrendezésre kerülő sportrendezvényről, <i>valamint</i> b) bármelyik sportszövetség versenyrendszerében megrendezett

¹⁰ Belovics Ervin - Gellér Balázs - Nagy Ferenc - Tóth Mihály: Büntetőjog I. Általános rész. HVG-ORAC Lap és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2012. 434. o.

¹¹ Pongrácz Zsolt: A sportrendezvények látogatásától való eltiltás, mint új büntetés, Debrecen, 2013. április 8., 15. o., http://debreceniitlotabla.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/pzs_sport.pdf (2016. 11. 02.)

¹² Stv. 77. § o) pont (sportrendezvény résztvevője).

	sportszövetség versenyrendszerében megrendezett sportesemény helyszínéül szolgál.	sportesemény helyszínéül szolgáló sportlétesítményből.
Időtartama	1 - 5 év	6 hónap - 2 év

4.5. A kitiltás, illetve az eltiltás szabályainak megszegése

A Szabs. tv. 201. § (2) és (3) bekezdése szerint a kitiltás, illetve az eltiltás szabályainak megszegése szabálysértést az követi el, *„aki a bíróság jogerős határozatával elrendelt sportrendezvények látogatásától való eltiltás, vagy a szabálysértés miatt szabálysértési hatóság, illetve bíróság által elrendelt kitiltás szabályait megszegi, illetve aki olyan sportrendezvényen vagy sportlétesítményben tartózkodik, ahonnan a sportról szóló törvényben, a sportrendezvényen történő részvételből kizárták”*.

Amint a fenti szabálysértésből is látható, összesen három jogi alapon - eltiltás, kitiltás és kizárás - tartható távol a szerződést szegő néző a sportrendezvénytől, illetve sportlétesítménytől.

Az Stv. 71.§-ában foglalt eljárási rend megtartásával *„a szervező köteles azt a résztvevőt, aki a sportrendezvény megtartását, illetve mások személyi és vagyonbiztonságát veszélyezteti, vagy rasszista, gyűlöletre uszító, másokban félelmet keltő, vagy másokat megbotránkoztató, nem a sportszerű szurkolással, buzdítással összefüggő magatartást tanúsít, e magatartások abbahagyására felszólítani”*. Amennyiben a résztvevő ennek nem tesz eleget, vagy egyébként a sportrendezvény ideje alatt már a beléptetés feltételeinek nem felel meg, a sportrendezvényről el kell távolítani. Az ekképpen eltávolított, illetve azt a személyt, akit egyébként el kellett volna távolítani, a szervező az első esetben köteles, míg a másodikban jogosult az általa szervezett sportrendezvényről meghatározott ideig kizárni. A szervező kizárásával szembeni jogorvoslatért a néző a polgári bírósághoz fordulhat, melynek részletszabályait (például eljáró bíróság, keresetindítási határidő) célszerű lenne jogszabályban tisztázni.

Fentiek tekintetében felvetődik a magánjogi és a büntetőjogi, illetve szabálysértési szankciók egymáshoz való viszonya, mely akár szélsőséges esetben „*azt is eredményezheti, hogy az elkövetőt, ugyanazért a cselekményért többször büntetik. Úgy tűnik, hogy semmi nem szab gátat jelenleg például annak, hogy a garázdaságot elkövető nézőt a szabálysértési hatóság 2 évre eltiltsa, melyet végül a bíróság 1 év 6 hónapra mérsékeljen, majd ennek lejártát követően mégse lélegezhessen fel, mivel a szervező a sporttörvény biztosította eszközökkel 3 évre kizárta a meccsre járásról. Szintén kérdés, hogy a már megindított büntetőeljárás eredményét vajon be kell-e várnia a kizárással szembeni jogorvoslati fórumként eljáró polgári bíróságnak, hiszen a Pp. 4. § (2) bekezdéséből az is következik, hogy a polgári bíróság nem vitathatja a büntetőeljárásban a vádlott terhére rótt bűncselekményt, s az ezt megalapozó tényeket. Ha a válasz igen, akkor viszont a sporttörvényi szankcióval szembeni hatékony jogvédelemről nehezen beszélhetünk.*”¹³

III. SZEMÉLYISÉGVÉDELEM A SPORTBAN

1. A személyiségvédelem általános szabályai

A Ptk. általános jelleggel védi a személyiségi jogokat, azokat is, melyeket nevesítetten nem szabályoz. „*A személyiségi jog lényege a személyiség szabad érvényesítésének biztosítása, illetve annak elhárítása, hogy ennek érvényesítésében a személyt bárki meggátolja.*”¹⁴ Ennek korlátja, hogy arra csak a törvény, illetve mások jogainak sérelme nélkül kerülhet sor.

A személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. Azok megsértése esetén a jogosultnak a jogsértővel szemben követelése támad egyrészt a jogsértő magatartás megszüntetésére, másrészt a jogsértés jóvátételére. A Ptk. azonban kifejezetten nevesít egy jogellenességet kizáró okot, a sértett beleegyezését. Ugyanis a Ptk. 2:42.§ (3) bekezdése szerint „*nem sért személyiségi jogot az a magatartás, amelyhez az érintett hozzájárult*”. „*Ennek két csoportja van: Az egyik a személy rendelkezése személyisége egyes megnyilvánulásai tekintetében, a másik hozzájárulás olyan*

---

¹³ Dr. Bedő Péter: Gondolatok a sportrendezvény nézőivel szemben alkalmazható szankciók új rendszeréről, 12.o., <http://www.mabie.hu/node/2175> (2016. 11. 13.)

¹⁴ Kecskés László, Kőrös András, Makai Katalin, Orosz Árpád, Osztoivits András, Petrik Ferenc: Az új Ptk. magyarázata I/VI., HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2013., 147.o.

*magatartáshoz, mely egyébként jogellenesnek minősülne.”*¹⁵ A hozzájárulást sosem lehet kiterjesztően értelmezni.

A Ptk. a személyiségi jogok ún. „anyajogaként” általános személyiségi jogként ismeri el az emberi méltósághoz való jogot, melyből az egyes személyiségi jogok erednek. Ezt követően egyes személyiségi jogokat nevesít, melyekre vonatkozóan a Ptk. külön rendelkezéseket is tartalmaz. A 2. alfejezetben azokat a személyiségi jogokat fogom ismertetni, melyek megsértése a sport világában tipikusan előfordulhat.

A személyiségi jogok megsértése esetén az érintett személy két nagy csoportba sorolható egyrészt objektív, felróhatóságtól független, másrészt szubjektív felróhatóságot feltételező személyiségvédelmi eszközt vehet igénybe. Ezek akár együttesen, akár külön-külön is igénybe vehetőek. Alkalmazásuk feltétele a magatartás jogellenessége, illetve az okozati összefüggés megléte a sérelem és a jogsértő magatartás között.

A személyiségvédelem objektív eszközei, azaz amikor önmagában a jogsértés ténye felróhatóságtól függetlenül kiváltja az igényérvényesítés lehetőségét.

Akit személyiségi jogában megsértésének az eset körülményeihez képest a Ptk. 2:51.§ (1) bekezdése alapján

1) kérheti a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását

(az ítélet rendelkező része tartalmazza, hogy jogsértés történt, azt mi, mikor, milyen körülmények között valósította meg, hírnévrontás esetén pedig a valótlan tényállítást),

2) kérheti a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől (abbahagyásra kötelezés akkor jöhet szóba, ha a jogsértő helyzet a határozat meghozatalának időpontjában is fennáll, az eltiltás pedig mikor ismétlődéstől tartani lehet),

3) kérheti azt, hogy a jogsértő adjon megfelelő elégtételt, és ennek biztosítson saját költségén megfelelő nyilvánosságot

(az ítélet rendelkező része tartalmazza az elégtételnyújtás szövegét, a megfelelő nyilvánosság alatt legalább ugyanolyan kört kell érteni, mint amilyenben a jogsértés megvalósult),

---

¹⁵ Kecskés im. 149.o.

- 4) kérheti a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását és a jogsértéssel előállított dolog megsemmisítését vagy jogsértő mivoltától való megfosztását,
- 5) kérheti azt, hogy a jogsértő vagy jogutódja a jogsértéssel elért vagyoni előnyt engedje át javára a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint.

A személyiségvédelem szubjektív, felróhatóságon - ha a jogsértő személy nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható - alapuló eszközei:

- 1) sérelemdíj és a
- 2) kártérítés.

A Ptk. megszüntette a nem vagyoni kártérítés intézményét, és helyette a személyiségi jogok megsértése esetén bekövetkező nem vagyoni sérelmek kompenzálására új személyiségvédelmi eszközként, új szankcióként bevezette a sérelemdíjat.

A Ptk. 2:52. § (1) bekezdése szerint, *„akit személyiségi jogában megsértének, sérelemdíjat követelhet az őt ért nem vagyoni sérelemért”*.

A sérelemdíj megállapításának feltétele a személyiségi jog jogellenes megsértése és a nem vagyoni sérelem, azonban nem kell bizonyítani, hogy a jogsértés hátrányt okozott, a jogsértés ténye önmagában megalapozza a sérelemdíj iránti igényt.

A Ptk. 2:52. § (3) bekezdése alapján *„a sérelemdíj mértékét a bíróság az eset körülményeire - különösen a jogsértés súlyára, ismétlődő jellegére, a felróhatóság mértékére, a jogsértésnek a sértettre és környezetére gyakorolt hatására - tekintettel, egy összegben határozza meg”*. A sérelemdíj tehát csakis egy összegben állapítható meg, e körben a korábbi járadék fizetésének lehetősége megszűnt, azonban vagyoni kár ellentételezéseként a járadék lehetősége továbbra is fennmaradt, ugyanis a sérelemdíj mellett sem szűnt meg annak a lehetősége, hogy a személyiségi jogában megsértett a neki jogellenesen okozott vagyoni károkért az általános szabályok szerint kártérítést is követelhesen.

A személyiségi jogokat két kivételtől eltekintve - a közérdeket, illetve a közösséget ért sérelem esetei - személyesen lehet érvényesíteni. Képviselőre azonban van lehetőség.

„A személyiségi jogok megsértése miatt elszenvedett vagyoni károk megtérítésére a Ptk. mindkét felelősségi alakzat, a szerződésszegéssel okozott és a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai alapján lehetőséget biztosít, az ott meghatározott feltételek fennállása esetén.”¹⁶

A személyiségvédelem azonban nem csupán a polgári jogban jelenik meg, azt a polgári- és a büntetőjog egymást kiegészítve valósítja meg. Míg a büntetőjog a jogsértőre koncentrálna, a társadalom rosszállásával reagál a jogsértésre, az elkövető nevelését, extrém esetekben izolálását célul kitűzve, addig a polgári jog az egyensúly helyreállítására törekszik, és még ha lehetetlen is ez a vállalkozás a személyiségi jogok megsértése esetében, legalább egy erkölcsi-jogi megközelítő helyreállítást, valamint ehhez kapcsolódó vagyoni szankciókat szabályoz a sérelmet szenvedett fél számára kompenzációként, elégtételként.¹⁷

2. A személyiségi jogok sérelmének tipikus esetei a sport világában

2.1. A testi épséghez és az egészséghez fűződő személyiségi jogok

A büntetőjog és a polgári jog egyaránt védi e jogtárgyakat. Az emberi élet a test és a lélek egysége, ezek kölcsönhatásában érvényesülő létmegnyilvánulás. Az egészség az emberi élet megnyilvánulásának egyik jellemzője.

A testi épségben, egészségben keletkezett káreseteken belül differenciálhatunk a fizikai/testi és a pszichikai/lelki károsodások között, ugyanis nem kizárt, hogy a testi épség, egészség sérelemhez olyan következmények is társuljanak, amelyek már a sérelmet szenvedett fél pszichéjében, életvitelében eredményeznek negatív változást. A bírói gyakorlat így kifejezetten vizsgálja a testi sérülést eredményező esetekben azt is, hogy a sértett személyiségére milyen hatást gyakorolt a jogellenes magatartás, s *„amennyiben a károsodás akadályozza az érintett személyiség teljes*

---

¹⁶ Dr. Fézer Tamás: Kártérítési felelősség és személyiségvédelem a sportjogban, Campus Kiadó, Debrecen, Kézirat lezárva: 2015. november 20., 232.o.

¹⁷ Dr. Fézer im. 187-188.o.

kibontakozását, a személyiséghez fűződő jogoknak olyan sérelme következik be, amely önmagában is alapot ad a nem vagyoni kártérítésre.”¹⁸

Jogeset: a Debreceni Ítéltábla Pf. I. 20.055/2011/10. számú határozata

Miután a felperes labdarúgót a keresztszalag plasztika műtétét követően kialakult fertőzés miatt egészségkárosodás érte, a bíróság megállapította a nem vagyoni kártérítés iránti igényének elbírálása során - a beszerzett pszichológus szakértői vélemény alapján - , hogy a felperes egészségi állapotának megváltozásával okozati összefüggésbe hozható módon a személyisége hátrányosan megváltozott, fizikális állapotának megváltozása, sportkarrierjének feladása miatt kialakult frusztráltságából, csökkent értékűségi érzéséből származó feszültsége és labilisabb hangulati élete a szociális kapcsolatokban való részvételét enyhe-közepes mértékben nehezíti. Ezt, valamint a kialakult fertőzés egészségügyi következményeit (a munkaképesség-csökkenéssel is járó aránylag nagymértékű egészségkárosodást), az ebből adódó elhelyezkedési nehézségeket, valamint azt, hogy a felperes az életcéljának tekintett labdarúgói pályafutását volt kénytelen feladni (amelynek mindent alárendelt), olyan hátrányként értékelte, amelyek kompenzálására a jelenkori értékviszonyok figyelembevételével az 5.000.000,- forint nem vagyoni kárpótlás alkalmas.

Hasonlóan döntött a Fővárosi Ítéltábla a 6. Pf. 21.968/2008/3. számú jogerős ítéletében, melyben megállapította, hogy 2.500.000,- forint összegű nem vagyoni kártérítést tartott alkalmasnak a bajnokság I. osztályában szereplő futballklub hivatásos labdarúgójaként 2003-ban balesetet szenvedett felperest azáltal ért nem vagyoni hátrányok kompenzálására, hogy az egyébként a mindennapi élettevékenység gyakorlásában őt nem akadályozó egészségügyi maradványállapota miatt hivatásos labdarúgó pályafutása befejezésére kényszerült.

Annak ellenére, hogy a Ptk. által bevezetett sérelemdíj megítélése nem függ többé a hátrány bizonyításától, a testi épség, egészség sérelmét jelentő esetekben a sérelemdíj összegének megállapítása során továbbra is jelentősége van az okozott sérelmek nagyságának.

2.2. A személyes szabadsághoz való jog

---

¹⁸ Dr. Nemes András: Sportjogi ismeretek, Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar (TF), 108.o., <http://tf.hu/wp-content/uploads/2009/07/Sportjogi-ismeretek-teljes.pdf> (2016. 10. 19.)

A szabadsághoz való jog az embernek mind testi, mind szellemi szabadságára vonatkozik. Az ember személyiségéhez hozzátartozik egyrészt a szabad helyváltoztatás joga, a tartózkodási helyének szabad megválasztása, másrészt a gondolatai, lelkiismerete, vallásának szabad megválasztása. A személyes szabadság joga a személy cselekvési szabadságát jelenti, jogot akaratának megfelelő cselekvésre.¹⁹

Ezen személyiség jog sérelmét jelentheti, mikor *„a sportolókat volt sportegyesületük előnytelen szerződésekkel, a szerződések lejáta utáni megalapozatlan követelésekkel, illetve más sportegyesületek, klubok felé történő teljesíthetetlen anyagi követelésekkel személyes (mozgás) szabadságában korlátozzák.”*²⁰

E körben teremtett a *Bosman ügy* precedenst. (C-415/93. számú ügy)

Jean-Marc Bosman belga labdarúgó az RCL, első osztályú belga klub játékosa volt, aki szerződésének lejáta után visszautasította az újabb szerződéskötést klubjával, ennélfogva felkerült a klub áthelyezhető, átigazolható játékosainak listájára. A belga URBSFA (Labdarúgó-szövetségek Belga királyi Uniója) és az UEFA akkori gyakorlata szerint a klub 11.743.000,- belga frankot kért a játékos átigazolásáért más kluboktól. Mindez, a klubok által foglalkoztatható külföldi játékosok számának maximálását kimondó szabállyal együtt, lehetetlenné tette, hogy Bosman más klubnál elhelyezkedjen. Bosman ezt követően indított pert korábbi belga klubja, a Belga Labdarúgó Szövetség és az UEFA ellen. Az ügyben a belga nemzeti bíróság előzetes döntéshozatali kérelemmel fordult az Európai Bírósághoz, annak vizsgálatát kérve, hogy a munkaerő szabad áramlásával mennyiben egyeztethető össze a lejárt szerződésű játékosokért kérhető átigazolási díj intézménye.

Az Európai Bíróság úgy foglalt állást, hogy az EGK-Szerződés 48. cikkével ellentétes a sportegyesületek által meghatározott olyan szabályok alkalmazása, amelyek szerint a valamely tagállam állampolgárságával rendelkező hivatásos labdarúgó-játékost a klubjával kötött szerződésének lejártával csak akkor foglalkoztathatja egy másik tagállamban lévő klub, ha ez utóbbi az eredeti klub részére átigazolási díjat, nevelési vagy képzési költségtérítést fizet. Kimondta továbbá, hogy az EGK-Szerződés 48. cikkével ellentétes a sportegyesületek által meghatározott olyan szabályok alkalmazása, amelyek szerint az e sportegyesületek által szervezett mérkőzéseken

---

¹⁹ Kecskés im. 150.o

²⁰ Dr. Nemes im. 109.o.

a futballklubok csak korlátozott számban állíthatnak pályára egy másik tagállam állampolgárságával rendelkező játékosokat.

Hasonló döntés született magyar sportoló vonatkozásában is, a *Balog Tibor vs. ASBL Royal Charleroi Sporting Club* ügyben (C-264/98. számú ügy)

Balog Tibor a belga Charleroi játékosa volt, aki 1998-ban perelte be volt klubját, miután a lejáró szerződését követően a vezetők olyan magas átigazolási díj megfizetését kérték utána (először 5, majd később 3 millió belga frankot), melyet egyetlen érdeklődő klub sem tudott kifizetni. A belga bíróság előtt zajló per még az Európai Bíróság tárgyalását megelőzően egyezséggel zárult (Balog kártérítést kapott). Az ügy érdekessége, hogy az egyezséget közvetlenül megelőzően (minden valószínűség szerint nem függetlenül az ügytől) az Európai Bizottság és a FIFA 2001. március 5-én egyezményt kötöttek a nemzetközi átigazolási rendszer szabályozásáról.²¹

2.3. Képmáshoz- és a hangfelvételhez való jog

Napjainkban az ember magánéletének, képmásának média általi tiszteletben tartása meglehetősen háttérbe szorult, és gyakran előfordul, hogy az érintett tudta és kifejezett hozzájárulása nélkül készítenek vagy tesznek közzé róla sértő képsorozatot. Az ember képmása és hangja az egyén megkülönböztetésének, azonosításának nélkülözhetetlen eszköze, megjelenése a külvilágban.

A képmáshoz- és a hangfelvételhez való jogot az Alaptörvény mellett a Ptk. is nevesíti, rögzíti azok elkészítésének és felhasználásának feltételeit. Így képmás-, illetve hangfelvétel készítéséhez a Ptk. kifejezetten az érintett személy hozzájárulását követeli meg, mely alól két kivételt tesz, a tömegfelvétel és a nyilvános közéleti, közszereplés bizonyos eseteit, melyekhez nem szükséges az érintett hozzájárulása.

A felvétel elkészítéséhez adott hozzájárulást nem lehet kiterjesztően értelmezni. Az elkészítéshez való hozzájárulás ugyanis nem jelenti egyben a felhasználás engedélyezését is, mivel az önálló rendelkezési jogosultság.

---

²¹ Dr. Szemesi Sándor: Nemzetközi és európai sportjog, Campus Kiadó, Debrecen Kézirat lezárva: 2015. november 20., 77-78.o., <http://sportestudomany.unideb.hu/wp-content/uploads/2015/12/Nemzetk%C3%B6zi-%C3%A9s-eur%C3%B3pai-sportjog.pdf> (2016. 10. 27.)

A BDT2007. 1663. számú eseti döntés szerint *„képmás vagy hangfelvétel készítése szempontjából a nyilvános közszereplés feltételei akkor valósulnak meg, ha a felvétel olyan nyilvános eseményen készül, ahol szokásos a film- és televíziófelvétel készítése, azaz aki részt vesz az eseményen, számolnia kell azzal, hogy személyét - felismerhetően - megörökítik”*.

A sajtó manapság kiterjesztően értelmezi ezen kivételt képező szabályt, s a közszereplőkről közterületen készült képek felhasználásához általában nem kér engedélyt. Ezen lehetőségük azonban elvben korlátok közé szorított, ugyanis a BH2006. 282. számú eseti döntés értelmében *„a közszereplő képmása csak közszerepléseivel összefüggésben, a közéleti megnyilvánulásai által meghatározott keretben, annak bemutatására használható fel az érintett hozzájárulása nélkül”*. A közszereplő képmása ezért nem szabad felhasználás tárgya. A hangsúly tehát nem a személyen, hanem a közszereplésen van. *„Ugyanis attól még, hogy valaki közszereplő, az életének nem minden részét éli a kamerák előtt, akármennyire is érdeklődik a közönség az életének azon része iránt.”²²*

A kialakult gyakorlat értelmében a tömegfelvétel emberek csoportját, mint sokaságot ábrázolja, ahol az egyén nem beazonosítható módon szerepel. Tömegfelvétel készítése esetén fizikai képtelenség az érintettektől a közléshez hozzájárulást kérni. Lényeges, hogy a tömegfelvétel a nézők figyelmét nem irányíthatja az egyes egyének individuális sajátosságaira és az csak célja által indokolhatóan, például egy sportrendezvényről készült tájékoztatás céljából használható fel.

Felmerülhet a kérdés, hogy egy sportesemény közvetítése során tarthat-e valaki igényt személyiségi jogvédelemre? Az nyilvánvaló, hogy egy sportesemény közvetítésekor a sportoló tekintettel arra, hogy közszereplő nem tarthat igényt személyiségi jogvédelemre. Azonban előfordulhat olyan eset, amikor a felvétel a helyszínen jelenlévő nézőt, aki nem közszereplő a tömegből kiemeli. Ilyenkor különösen vizsgálendő szempont a jogsérelem megállapításához a felvétel készítésének célja, körülményei és a kiemelt személy ábrázolásának módja. Amíg a rendezvényről készült felvétel célja annak hiteles tudósítás, a rendezvény dokumentálása, s az nem hatol be indokolatlanul a résztvevők érdekkörébe, addig nem jogsértő, viszont más a helyzet akkor, ha a tömegből kiemelt

---

²² A közszereplők magánszférája: <http://multimediajog.blogspot.hu/2008/10/kzszereplk-magnszfrja.html> (2016. 11. 24.)

személyiségről készített felvétel ábrázolás módja sértő, illetve a felvételt később önállóan, különösen a tömegeseményen való részvételtől eltérő gondolat illusztrálására használnak fel.²³

Az Stv. is tartalmaz rendelkezéseket arra vonatkozóan, hogy a szervező milyen esetekben, milyen célból, milyen keretek között és mennyi ideig jogosult, illetve köteles a sportrendezvényen résztvevő személyek egyedi azonosítását lehetővé tevő minőségű felvételt biztosító kamerával a rendőrség által meghatározott helyszíneket megfigyelni és a felvételt megőrizni. Ezen kamerás megfigyelés célja a résztvevők személyi és vagyonbiztonságának biztosítása, maga a megfigyelés a felelősség megállapítását szolgálja.

Jogeset: a Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.520/2015/3. számú ítélete,

melyet a 2.5. alfejezetben ismertetek, tekintettel arra, hogy ezen ügyben az érintett sportolónak mind a képmás védelméhez fűződő-, mind a jóhírnév védelméhez fűződő személyiségi joga megsértésre került.

2.4. Magánélethez, magánszférához való jog

„A magánszférához fűződő jog arra irányul, hogy az egyén meghatározhassa, mely vele kapcsolatos információk juthassanak mások tudomására, a hozzá kapcsolódó adatok, életének intim részletei, gondolatai kinek a számára válhatnak ismertté.”²⁴

A közéleti szereplők és a magánszemélyek jogainak védelmében a magánszféra esetében is eltérések mutatkoznak. A közzereplők magánélete - amennyiben bármilyen hatással van közéleti pozíciójukra, az abból eredő feladataik ellátására - közérdekű témának minősülhet.

A közzereplő kategóriáját a magánélet védelmének esetében is tágan határozzuk meg, nem csak a közhatalom birtokosai, illetve más, közfeladatot ellátó személyek tartoznak ide, hanem bárki, aki bizonyos ismertségre tesz szert, ezáltal magánélete a közösség számára hírértékkel bír.

---

²³ Kecskés im. 158.o.

²⁴ Dr. Fézer im. 197. o.

A sportoló foglalkozásával összefüggésben közszerepel, ezáltal speciális közszereplőnek minősül. Azonban ő is rendelkezik védendő privátszférával, így esetében kizárólag az terjeszthető, bírálható nyilvánosan, amit ő maga közszereplésével hozott magáról nyilvánosságra, valamint ami azzal összefügg.

A sportoló is munkája, sporttevékenysége körében közszereplőnek minősül, magánélete azonban amennyiben nem hozza nyilvánosságra, nem tekinthető közügynek. Ennek alapján egy róla készült fotó kapcsán először az érintett személy minőségét kell megvizsgálni, s amennyiben az a magánéletéhez kapcsolódik, fő szabály szerint a hozzájárulása nélkül nem hozható jogszerűen nyilvánosságra.

Jogeset

Michael Schumacher Formula-1-es pilóta 2013. évi december hó 29. napján síbalesetet szenvedett, melynek során nagyon súlyos fejsérüléseket szerzett. Állapotáról azóta is hírzárlat van, menedzsere csak elvétve oszt meg információkat az állapotáról, tiszteletben tartva a család kérését. A német Bunte magazin azonban 2015. év decemberében egyik cikkében névtelen forrásra hivatkozva azt közölte, hogy az F1-es pilóta terapeutája segítségével már megtett pár lépést és a karját is felemelte. A volt sportoló családja helyreigazítás, illetve a magánélet védelme miatt pert indított, mert szerintük ez nem igaz, és kártérítést követelt, amiért a lap megsértette a beteg világsztár privát szféráját.

2.5. A becsület és a jóhírnévhez fűződő személyiségi jog

A becsület a társadalomban a személyről kialakult értékítélet, melynek kedvezőtlen megváltozása jelenti a becsület sérelmét. A becsületsértés lényegében egy véleménynyilvánítás az adott személyről, amely azonban kifejezésmódjában, tartalmára és annak valóságára tekintet nélkül indokolatlanul bántó, megalázó, aránytalanul eltúlzó, lealacsonyító. Így az akár valós kifejezéssel is megvalósulhat. A véleménynyilvánítás, kijelentés értelmezésekor a szavak általánosan elfogadott jelentését, azoknak a társadalom tagjai általi megítélését kell vizsgálni. Általában a becsület csorbítására alkalmas az olyan tény állítása, híresztelése, ami valósága esetén büntető-, szabálysértési- vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhat. A BH2007.4. számú eseti

döntés szerint „*a becsület csorbítására alkalmas az olyan tény állítása, híresztelése is, ami az emberi méltóságot támadja, vagy alkalmas arra, hogy a sértettről, tulajdonságairól, magatartásáról a környezetében kialakult kedvező társadalmi megítélést, az elismertségét kedvezőtlen, negatív irányba befolyásolja*”.

A jóhírnév a személyről, illetve a jogi személyről egyaránt a társadalomban kialakult pozitív kép, olyan tényállítások, adatok összessége, melyek alkalmasak arra, hogy a személyt értékeljük, a személyével kapcsolatban értékítéleteket fejezzünk ki.

A jóhírnév sérelme számos módon megvalósulhat, a Ptk. is csak a legtipikusabb magatartásokat sorolja fel, mely szerint ilyen egyrészt a más személyre sértő valótlan tényállítás. A jó hírnév sérelmét csak tényközlések valósíthatják meg, értékítéletek nem. Az értékítélet csak akkor lehet jó hírnevet sértő, ha legalább burkoltan tényállítást tartalmaz. Ha ez nem állapítható meg, úgy felmerülhet a becsületsértés, a becsület- illetve az emberi méltóság védelme. Ilyenként értékelendő továbbá a valótlan tényállítás híresztelése is, vagyis amikor valaki nem a saját gondolatát közli másokkal, hanem a mástól szerzett valótlan tényeket adja tovább. Továbbá a jóhírnév sérelmét jelenti a valóság hamis színben való feltüntetése is, amikor egyes valós tényálláselemek túlzottan felnagyításra, míg mások elhallgatásra kerülnek. Tehát a tények akkénti csoportosítása, hogy az téves következtetés levonására adhat alapot. A BDT2006. 1376. számú eseti döntés szerint „*ha a véleménynyilvánítás a való tényekből okszerűen levont következtetésnek minősül - és kifejezésmódjában nem indokolatlanul bántó, sértő, lealacsonyító - a jó hírnév megsértését nem okozza akkor sem, ha egyébként negatív vagy téves értékítéletet alkot*”.

„*A közszereplőkhöz hasonlóan a sportolók teljesítményével, képességeivel szemben megfogalmazott vélemények, kritikák sem minősülnek önmagukban a sportoló jóhírnevét sértő cselekményeknek. A véleménynyilvánítás körébe tartozik a velük szemben megfogalmazott vélemény, kritika, amíg kifejezésmódjában nem indokolatlanul bántó, lekicsinylő vagy megalázó. Ugyanakkor az erős töltetű kifejezések a véleményalkotás olyan eszközei, amelyeket a teljesítményét a nyilvánosság elé táró sportolónak számolnia és így tűrnie kell. A közszereplőkről alkotott kedvezőtlen véleménynyilvánítás, értékítélet önmagában akkor sem alapoz meg személyiségvédelmet, ha túlzó, vagy felfokozott érzelmeket tükröz. A közéletben részt vevő*

személyeknek ugyanis számolniuk kell azzal, hogy ellenfeleik tevékenységüket, szereplésüket kritikával illetik és erről a közvéleményt tájékoztatják. A közélet szereplőinek pedig el kell viselniük a személyüket kedvezőtlen színben feltüntető és tevékenységüket negatív módon értékelő véleményt, kritikát is.”²⁵

A bírói gyakorlat egységes abban, hogy a másik fél teljesítményfokozó szer használatával való vádolása önmagában nem valósítja meg a személyiségi jog sérelmét, és még akkor sem szolgál kártérítési felelősség alapjául, ha a doppingolás gyanúja miatt indult eljárás nem vezetett a megnevezett személy bűnösségének megállapításához. Más a helyzet viszont akkor, ha a dopping használatára vonatkozó feljelentés indokolatlanul sértő, bántó, lejárató, hitelrontó kijelentéseket, valótlan tényállításokat tartalmaz, a valóságot hamis színben tünteti fel, az ésszerű gondolkodásnak nem megfelelő önkényes, valótlan értékítéleteket fogalmaz meg. Az ilyen tartalmú feljelentés alapot adhat a személyiségi jogsérelem kimondására (BDT2006. 1376. és BDT2006. 1429).

Amennyiben a személyiségi jogsérelem valótlan tényállítás, annak híresztelése, illetve való tények hamis színben történő feltüntetése révén tömegtájékoztatási eszköz útján valósult meg, sajtó-helyreigazítást lehet kérni. Azonban amint arra a Legfelsőbb Bíróság a Pfv.IV.20.938/1995. számú döntésében rámutatott a személyiségi jogok megsértését jelenti, és sajtó-helyreigazításra ad alapot az is, ha valakit a hozzájárulása nélkül úgy tüntetnek fel a sajtóközleményben, hogy adott áruval kapcsolatban reklámtevékenységet végez.

A Ptk. rendelkezései szerint a személyiségi jogokat személyesen lehet érvényesíteni, hiába sérti az effajta magatartás szerződéses kapcsolatban mások jogos gazdasági érdekeit, ő közvetlen nem érvényesítheti igényét, mivel például egy arculat-átviteli/merchandising szerződés esetén a felhasználó csak a felhasználásra kap engedélyt. Erre tekintettel célszerű a szerződésekben igényérvényesítési kötelezettség kikötése a jogosult részéről, azaz azzal terhelni a jogosultat, hogy harmadik - szerződésben nem részes - személyek jogellenes személyiségi jogát sértő támadásai esetén (például az arculat-átviteli szerződés felhasználójának érdekeit is sértő módon egy piaci szereplő a sportoló engedélye nélkül annak képmásával értékesíti termékeit) velük szemben fellépjen, személyiségi jogainak védelme érdekében.

---

²⁵ Dr. Fézer im. 209.o.

Jogeset: Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.520/2015/3. számú ítélete

Az I. rendű alperes kiadásában megjelenő napilapban és internetes honlapon Bokszbajnok ütötte ki a kalauznőt címmel cikk jelent meg, amelyben az I. rendű alperes a felperes képmását akként tette közzé, hogy kizárólag a szemét takarta ki vékony fekete csíkkal. A II. rendű alperes az általa kiadott híradásában a felperesről 3 db fényképfelvételt tett közzé akként, hogy a képmásokon kizárólag a felperes szeme lett kikockázva. A fényképfelvételek a híradás 00:27 és 00:35 perce között voltak láthatóak.

I. A felperes által a személyhez fűződő jog megsértésének megállapítása és jogkövetkezményeinek alkalmazása iránt indított perben a bíróság megállapította, hogy az I. és a II. rendű alperesek megsértették a felperes képmás védelméhez fűződő személyiségi jogát azzal, hogy az általuk kiadott napilapban, internetes oldalon, híradásban a felperes egyedileg beazonosítható képmását hozzájárulása nélkül közzétették. Kötelezte az alpereseket, hogy a jogsértő fényképfelvételeket az üzemeltetésükben álló internetes honlapokról távolítsák el, illetve kártérítést is megítélt a felperes részére.

II. Megállapította továbbá, hogy az I. rendű alperes megsértette a felperesnek a jóhírnév védelméhez fűződő személyiségi jogát azzal, hogy az általa kiadott napilapban és az általa üzemeltetett internetes oldalon azokat a valótlan tényeket állította és híresztelte, hogy a felperes egy kalauznőt „kiütött, rá kezét emelt, behúzott neki egyet, rajta horog csattant”, és ezzel bűncselekményt követett el.

I. A bíróság ítéletében kifejtette, hogy bár a perrel érintett fényképfelvételek a felperest nyilvános közszereplése során - azaz sporttevékenységével összefüggésben, illetve sportesemény közben - ábrázolja, azonban a megjelent cikkek nem a felperes sportolói tevékenységével - közszereplésével - állnak kapcsolatban, hanem azok tartalma a törvény által védett magánérdek körébe tartozik, így a felperes kifejezett beleegyezése a képmásainak közzétételéhez szükséges lett volna. A büntetőügy, amelyről az alperesek tudósítottak és amelyben a felperes terheltként szerepelt nem tekinthető olyan közszereplésnek, amelynek során a felperes nem tilthatja meg a róla korábban, sportolói tevékenységével összefüggésben készült kép nyilvánosságra hozatalát. Az I. rendű alperes

nem vitásan a felperes részéről ilyen hozzájáruló nyilatkozattal nem rendelkezett. Emellett a korábban adott hozzájárulás alapján felhasznált fénykép újbóli felhasználásához is külön hozzájárulás szükséges, ezért nem volt jelentősége annak, hogy a leközölt képek az interneten megjelentek és bárki által hozzáférhetőek voltak.

II. Kifejtette továbbá a bíróság, hogy a „hihetetlen brutalitás” kifejezés véleménynyilvánításnak minősül, míg a vizsgálat tárgyává tett többi kijelentés - „kiütött”, „kezet emelt”, „behúzott egyet”, „horog csattant” - ténymegállapítást tartalmaz. A tényállítások valóságtartalmának bizonyítása a perben az I. rendű alperest terhelte, akinek indítványára az elsőfokú bíróság által beszerzett nyomozati iratok szerint a feljelentést tevő sértett nem tett említést a büntetőügyben arról, hogy a felperes őt „kiütötte” volna, „behúzott volna neki egyet” vagy „horog csattant volna rajta”. Mindebből nem lehetett arra következtetni, hogy a sértett bántalmazása a felperes részéről megvalósult. A másodfokú bíróság ezért utalt arra, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg ítéletében, hogy az I. rendű alperesi cikk azon megállapítása, mely szerint a felperes bűncselekményt követett el, valótlannak bizonyult, mely tényállítások és azok híresztelése alkalmasak voltak a felperes jóhírnév sérelmének megállapítására, mert a közvélemény felé egy országos napilapban olyan képet sugalltak a felperesről, hogy az ökölvívó sportban való jártasságát bűncselekmény elkövetéséhez használja fel. Az I. rendű alperes sérelmezett cikkében továbbá a bűnügyi tudósítás keretein túlterjeszkedve az olvasókat nem a tényeknek megfelelően tájékoztatta, tényként közölte ugyanis, hogy a felperes bűncselekményt követett el, amelyet nem ismert el, annak ellenére, hogy a nyomozás során bűncselekmény elkövetése nem volt megállapítható.

IV. A SZERZŐDÉSEN KÍVÜLI (DELIKTUÁLIS) KÁROKOZÁSÉRT VALÓ FELELŐSSÉG ESETEI A SPORT VILÁGÁBAN

A fizikai sport bizonyos szintű kockázatokkal jár. A sportolókat gyakran éri a sporttevékenység folytatása során, illetve okoznak azzal összefüggésben károkat. Rajtuk kívül a kárfelelősség alanyai lehetnek mások is, mint például a nézők, sportszakemberek, sportszervezetek, sportlétesítményt üzemeltetők vagy akár sporton kívülálló személyek is.

A Sporttörvény azonban nem tartalmaz a sportra vonatkozó speciális kártérítési felelősségi szabályokat. Mindösszesen két esetben, a nemzeti válogatott keretekkel kapcsolatban, illetve a néző által okozott károk tekintetében érinti a kártérítés témakörét. Ebből következik, hogy a sporttevékenységgel kapcsolatos károkozás esetén „*a speciális sportjogi szabályozás hiányában a hivatásos sportoló és az őt foglalkoztató sportszervezet közötti relációban a Munka Törvénykönyvében rögzített rendelkezéseket, minden más esetben pedig a Polgári Törvénykönyv kártérítési szabályait kell alkalmazni.*”²⁶

Mindezekre tekintettel a következő alfejezetekben először a szerződésen kívüli kártérítési felelősség általános alakzatát, majd egyes sajátos eseteit ismertetem a sportban jellemző sajátosságok figyelembevételével.

1. A szerződésen kívüli kártérítési felelősség általános szabályai

Kárt okozni szerződéses viszonyban és szerződés nélkül is lehet. Szerződésen kívüli (deliktuális) felelősségről akkor beszélünk, ha a felek között nincs érvényes szerződés, azonban a károkozó a jogellenes magatartásával a másik félnek kárt okoz. Ilyenkor maga a jogellenes magatartás a kötelemlenkeztető tény. A sportoló szemszögéből nézve a sportoló amennyiben nem amatőr- vagy munkaszerződés alapján sportol, a deliktuális felelősség szabályai szerint felel, ha akár aktív magatartásával, akár mulasztásával kárt okoz.

Az új Ptk. a kártérítési felelősség szabályozása körében lényeges változást hozott, ugyanis a szerződésen kívüli károkozásért és a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősséget elszakította egymástól, s a két felelősséget egymástól függetlenül szabályozta. Míg a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség továbbra is a károkozó felróhatóságán alapul, addig a szerződésszegésért való felelősség esetén szakít a régi Ptk. felróhatósági alapú felelősségi rendszerével.

Általános szabály, hogy a Ptk. tiltja a jogellenes károkozást. Aki pedig másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Akkor mentesülhet, ha bizonyítja, hogy magatartása nem felróható.

---

²⁶ Miskolczi-Steurer Annamária - Rippel-Szabó Péter - Princzinger Péter: Sportjog II., ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2011., 292.o.

Deliktuális felelősség esetén szemben a büntetőjoggal, csupán a jogi előírások megszegése nem eredményez kártérítési felelősséget, ahhoz mindenképpen szükséges az is, hogy a

1. jogellenes magatartással
2. okozati összefüggésben
3. kár keletkezzen,
4. ami a károkozónak felróható.

🚩 Jogellenes magatartás

Minden károkozás jogellenes, kivéve, ha a károkozó a kárt

- a) a károsult beleegyezésével okozta,
- b) a jogtalan támadás vagy a jogtalan és közvetlen támadásra utaló fenyegetés elhárítása érdekében a támadónak okozta, ha az elhárítással a szükséges mértéket nem lépte túl,
- c) szükséghelyzetben okozta, azzal arányos mértékben, vagy
- d) jogszabály által megengedett magatartással okozta, és a magatartás más személy jogilag védett érdekét nem sérti, vagy a jogszabály a károkozót kártalanításra kötelezi.

a) A károsulti beleegyezés sportjogi értelmezése

A sportban némileg sajátos a károsult beleegyezésének értelmezése, ugyanis néhány sportágat leszámítva természetükből adódóan magukban hordozzák a sérülés veszélyét, kockázatát. Ezek a kockázatok előreláthatóak, így a sportoló ezek tudatában kezd a sporttevékenységbe.

A sportolónak a sportolással szükségképpen együtt járó kockázatviselési kötelezettsége azonban nem korlátlan, a beleegyezését nem lehet kiterjesztően értelmezni, illetve az kizárólag addig terheli, amíg a szorosan vett sporttevékenységet végzi. Éppen ezért a sportban is a sportoló csak olyan sérülésekbe egyezhet bele, amelyeket a sportágág jellegének megfelelően annak szabályainak ismeretében egyébként is jól ismer, azaz a szabályszerű sporttal velejáráó kockázatokra vonatkozhat a joglemondás. (BDT 932/2004.). Ez nyilvánvalóan sportáganként változó, egy jobbegyenes egy bokszeccsen természetes esemény, míg egy kerékpárversenyen aligha elfogadható.

Ezért amennyiben a sportolót kár érné, két szempont vizsgálándó. Egyrészt, hogy a játékszabályok betartása, vagy azok megszegésével keletkezett-e a kár, illetve, hogy a károkozás szándékos volt-e.

Amennyiben a kár a játékszabályok betartása mellett következett be, a jogellenesség fel sem merülhet, ugyanis a károsult a sport természetéből adódó kockázatok tudtában egyezett bele az esetleges károsodásába.

Más a helyzet azonban akkor, - amint arra a BDT2004.932. számú esetei döntés is rámutat - ha a játékszabályok megszegésével következik be a károkozás. A labdarúgó mérkőzés során az elkövetett szabálytalanság révén elszenvedett sérülés - akkor is, ha a játékszabályok megsértése szándékosan történt - a játékkal együtt járó kockázati körön belül marad, és a károsult beleegyezése folytán kizárja a károkozás jogellenességét. A felvállalt kockázat határain kívül esik, és kártérítési felelősséggel jár, ha a játékos a sérülés okozásának célzatával fejt ki szándékos, a játékszabályokat durván sértő károkozó magatartást.

Szándékos károkozás esetén a károkozó az általános szabályok szerint felelősséggel tartozik, azonban ilyenkor a szándékosságot a károkozásra vetítetten kell vizsgálni. Amennyiben egy labdarúgó mérkőzésen egy védő szándékosan elbuktatja a csatárt, aki emiatt sérülést szenved, a szándékától függ a felelőssége. Amennyiben a szabálytalanság szándékos volt, azonban az nem károkozás szándékával történt, ezért nem felel, maximum a játékvezető kiállítja, viszont ha ezáltal valamilyen okból kifolyólag szándékosan kárt akart okozni, akkor felelősséggel tartozik.²⁷

Kár

Káron jelenleg csak és kizárólag a vagyoni kárt értjük, ugyanis a nem vagyoni kár jogintézményét az új Ptk. megszüntette, s egyúttal a személyiségi jog megsértésének szankciójaként bevezette a sérelemdíjat. Azonban amennyiben a személyiségi jog megsértése vagyoni kárt is okoz, akkor az azzal kapcsolatos felelősségre a kártérítési felelősségi szabályok irányadóak.

A vagyoni kár alatt értjük

- a ténylegesen felmerült kárt: a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést,
- az elmaradt hasznot: azon vagyonszaporulatot, amitől a károsult a károkozás miatt elesett, a jövedelemkiesést,

---

²⁷ Besenyei Lajos: Kötelmi jog Általános rész, Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2009, 208.o.

- és a célszerű és ésszerűen indokolt költséget: a káreseménnyel összefüggésben felmerült egyéb kiadásokat, költségeket, melyeket a károsult vagy családtagjai a jogellenes magatartás miatt vagy annak következményeinek a csökkentése érdekében kényszerülnek kiadni. A gyógykezelés költségének megtérítésére akkor van lehetőség, ha a kezelések igénybevétele orvosilag indokolt.

A kártérítés módja

Az eredeti állapot helyreállítása helyett főszabály szerint a kárt elsősorban pénzben kell megtéríteni, kivéve, ha a körülmények a kár természetben való megtérítését indokolják. Előfordulhat azonban, hogy a jogellenes magatartás következménye folyamatosan jelentkezik a károsultnál. Ilyenkor a jövőben rendszeresen felmerülő károk esetén lehetőség van járadék megállapítására, melyet időszakonként visszatérően előre, meghatározott összegben kell megfizetni.

„A jogszabály az olyan esetekre, amikor a kár bekövetkezése bizonyított, azonban a kár mértéke a teljeskörűen lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeképpen nem számítható ki pontosan, bevezeti az általános kártérítés intézményét, amely az eset körülményeitől függően megállapítható egy összegben, de járadék formájában is.”²⁸

A bírói gyakorlatban elsősorban az egészségügyi ellátások során elszenvedett károkkal összefüggésben jelenik meg az esély elvesztése, mint sajátos kárforma. A BDT2011.2517. számú eseti döntés szerint a sportkarrier esélyének elvesztése hátrány, ezért kárnak minősül. Ha az ennek kompenzálására megállapítható kártérítés összege még becsléssel sem határozható meg, általános kártérítés megállapításának van helye. A hivatkozott döntésben a felperesen sportbalesete miatt keresztszalag plasztika műtétet végeztek, melyet követően kialakult térdizületi fertőzés miatt maradandó egészségkárosodást szenvedett, s ezért hivatásos labdarúgó pályafutását kénytelen volt abbahagyni, sporttevékenysége folytatása esetén járóképességét is elveszíthette volna. A perben a vagyoni károk, elmaradt jövedelem iránti kereset összegszerűsége körében azt kellett tisztázni, hogy az alperes jogellenes magatartása következtében - a felperes által elszenvedett fertőzésre visszavezethető okból - a felperes milyen összegű, máshonnan meg nem térülő vagyoni előnytől esett el. A perben kirendelt eseti sportközgazdász szakértő a felperes javára megállapítható

---

²⁸ Miskolczi im.: 330.o.

jövedelemkülönbséget becslési módszerekkel határozta meg, azonban maga is jelezte a kár mértékének egzakt módon történő megállapításának problémáit, így a kár mértéke a szakértői vélemény alapján pontosan nem volt megállapítható. Ugyanakkor aggálytalanul megállapítható volt, hogy a felperesnek esélye lett volna arra, hogy futballistaként tevékenykedjen, és abból megélhetését biztosíthassa. Ez alapján pedig rögzíthető volt, hogy jövedelemkiesésben jelentkező kár érte. Az azonban, hogy a labdarúgó tevékenységet milyen jövedelmi viszonyok között végezhette volna, a baleset miatt előállt élethelyzetének a természetéből, lényeges tulajdonságából eredően közvetlenül nem volt vizsgálható. Mindezek miatt csak az általános kártérítés szabályai szerint volt meghatározható a jövedelemvesztés mértéke.

A Legfelsőbb Bíróság által a PK 49. számú állásfoglalásban részletesen kifejtettek értelmében általános kártérítés megállapítására csak akkor kerülhet sor, ha nyilvánvalóvá válik, hogy a kár mértéke nem számítható ki. Azonban ha a kár mértéke - akár becsléssel is - megállapítható, az általános kártérítés alkalmazásának nincs helye. (BDT2011. 2517.)

Összességében megállapítható, hogy a bírói gyakorlat az esély elvesztését a sérelemdíj és a kártérítés körében is hátrányként azonosítja, melynek következtében előálló sérelem függvényében akár sérelemdíjjal, akár kártérítéssel kompenzálható.

Okozati összefüggés

A jogellenes magatartás és a bekövetkezett kár között okozati összefüggésnek kell fennállnia, azonban nem állapítható meg az okozati összefüggés azzal a kárral kapcsolatban, amelyet a károkozó nem látott előre és nem is kellett előre látnia.

Felróhatóság

A felróhatóság az adott helyzetben elvárható magatartás megsértését jelenti. Az elvárható magatartás igazolása kimentési lehetőség a károkozó oldalán, amivel csak akkor élhet, ha a kártérítés egyéb feltételeit a károsult sikeresen bizonyította. A kártérítés feltételeinek hiányában ugyanis a károkozó felelőssége nem állapítható meg, így kimentési ok igazolása ebben az esetben szükségtelen. (BH2009. 241.)

A bizonyítási teher tehát a következőképpen oszlik meg a károsult és a károkozó között. A károsultnak kell bizonyítania a jogellenes magatartást, a kárt, valamint a köztük lévő okozati összefüggést. A károkozó pedig bizonyíthatja, hogy magatartása nem volt jogellenes, ennek hiányában felróhatósága hiányát, vagyis azt, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

2. A szerződésen kívüli kártérítési felelősség egyes sajátos esetei

Ebben az alfejezetben azokról a sportéletben tipikusan előforduló kártérítési alakzatokról ejtenék pár szót, melyek különböző okokból kifolyólag, de a Ptk. általános kártérítési felelősségi szabályaihoz képest speciális rendelkezéseket mutatnak.

2.1. Felelősség a sportoló által harmadik személyeknek okozott károkért

Amennyiben a sportoló vagy sportszakember harmadik személynek kár okoz, a kártérítési felelősség szabályai attól függnnek, hogy a sportoló / sportszakember megbízási vagy munkaszerződés, avagy tagsági jogviszony alapján fejt ki a sporttevékenységét.

tagsági jogviszony

Amennyiben az amatőr sportoló sportegyesület tagjaként sportol, és sporttevékenységével összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, a károsult az általános felelősségi szabályok szerint közvetlenül a károkozóval szemben érvényesítheti a kárigényét.

Az FPK 1995/40. számú eseti döntés szerint „*a labdarúgó játékos és a sportkör között nem jön létre olyan megbízási jogviszony, ami a Ptk. 350.§ (2) bekezdése alapján a mérkőzés során okozott károkért a sportkör kártérítési felelőssége megállapítható lenne*”.

megbízási jogviszony

Más a helyzet viszont akkor, ha a hivatásos sportoló megbízási szerződés vagy az amatőr sportoló sportszerződés alapján sportol. Amint arra a 2009/5. Választottbírószági határozat is rámutat, a felek közötti jogviszony (amatőr sportolói szerződés) megbízási jogviszonynak minősül.

Ilyen esetben, ha a sportoló e minőségében harmadik személynek kárt okoz, akkor a károsulttal szemben főszabály szerint a sportoló és a megbízó sportszervezet a Ptk. 6:542. § (1) bekezdése szerint egyetemlegesen felelős. A megbízó sportszervezet akkor mentesülhet a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy őt a megbízott megválasztásában, utasításokkal való ellátásában és felügyeletében felróhatóság nem terheli.

A Ptk. 6:542. § (2) bekezdése azonban állandó jellegű megbízási viszony esetén lehetőséget ad arra, hogy a károsult a megbízotti szigorúbb felelősség helyett a következő pontban kifejtett alkalmazott károkozásáért való felelősség enyhébb szabályai szerint érvényesíthesse a kárigényét.

munkaviszony

Amennyiben a hivatásos sportoló munkaszerződés alapján fejti ki a sporttevékenységét, s munkaviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a munkáltató sportszervezet a felelős a Ptk. 6:540. § (1) bekezdése alapján. Ez a szabály vonatkozik arra az esetre is, ha a sportoló a nemzeti válogatott keretben történő szereplésével összefüggésben okoz harmadik személynek kárt, ugyanis akkor a kirendelésére tekintettel a sportszövetség felelős az általa okozott kárért. Ha az alkalmazott a kárt szándékosan okozta, akkor a munkáltatóval egyetemlegesen felelős. Abban az esetben pedig, ha a sportoló a kárt nem harmadik személynek, hanem a munkáltatójának okozta, felelősségére a Munka Törvénykönyvének szabályait kell alkalmazni, ugyanúgy, ahogy a munkáltató megtérítési igényére a munkavállalójával szemben.

Mind a megbízott, mind az alkalmazottért való felelősség esetén a sportszervezet kizárólag akkor tartozik felelősséggel a sportolója által okozott kárért, ha a kár az alkalmazott munkaviszonyának körében kifejtett tevékenységgel, illetve a megbízott e minőségével összefüggésben áll, s a sportoló kártérítési felelőssége is megállapítható lenne az általános kártérítési szabályok alapján.

2.2. Felelősség fokozott veszéllyel járó tevékenységért

Vannak olyan sporttevékenységek, melyek környezetükre nézve önmagukban veszélyeket hordoznak. A polgári jog ezen fokozott veszéllyel járó tevékenységeket veszélyes üzemi tevékenységeknek tekinti, s rájuk az általános szubjektív alapú felelőségi alakzatnál szigorúbb, objektív felelősségen alapuló szabályokat rendel alkalmazni. Veszélyes üzemi tevékenység esetén tehát a károkozó a felróhatósága hiányának bizonyításával nem mentesülhet a felelősség alól.

A Ptk. nem ad konkrét jogszabályi meghatározást vagy taxatív felsorolást az ebbe a körbe tartozó tevékenységekről, ugyanis azok köre a technika folyamatos fejlődésével egyre bővül, így a bírói gyakorlat feladata a fokozott veszéllyel járó tevékenység körének, eseteinek a meghatározása. A BDT2010.2358. számú eseti döntés szerint ennek folyamán a működtetés során alkalmazott eszköz jellemző vonásait kell vizsgálni, és a tevékenységgel elindítható lehetséges okfolyamat következményeit is figyelembe kell venni. Egyedileg kell mérlegelni azt a körülményt, hogy a rendeltetésszerű használat során fellépő csekély rendellenesség okozhat-e aránytalanul széles körben vagy aránytalanul súlyos mértékben károkat.

A bírói gyakorlat alapján fokozott veszéllyel járó tevékenységnek tekintjük például a gépi meghajtású sporteszközöket, így az autó-motorsportokat, sárkányrepülőt, siklóernyőt, vitorlázó repülést, a sportfegyvereket, az ejtőernyős ugrást.

A Ptk. 6:535 § (1) bekezdése szerint „*aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat, köteles az ebből eredő kárt megtéríteni.*” Ezen felelősség alól kizárólag a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül eső, elháríthatatlan ok mentesít. A két feltételnek együttesen kell fennállnia. Elháríthatatlannak az olyan okot tekintjük, mellyel szemben a technika adott fejlettségi szintjére és a gazdaság teherbíró képességére is figyelemmel objektíve nem áll fenn a védekezés lehetősége (BDT2002.678.).

A fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatóját, akinek érdekében a veszélyes üzem működik a joggyakorlat üzemtartónak nevezi. Őt terheli az objektív kártérítési felelősség. A PK. 40. számú állásfoglalás szerint a folytatás ismétlődő, rendszeres és tartós tevékenységet jelent, ezért szintén

az eset összes körülményének vizsgálata során dönthető el, ki minősül ténylegesen az adott esetben üzembentartónak.

A bírói gyakorlat iránymutatást adott a tekintetben, hogy a sportban ki tekinthető a veszélyes üzem üzembentartójának.

Alapesetben a fokozott veszéllyel járó sporttevékenység végzése során a sportoló tekinthető üzembentartónak, akkor is, ha a sporteszközt más szervezet, sportegyesület bocsátotta a rendelkezésére. Ennek indoka az, hogy a sportolónak a veszélyes üzemnek minősülő sporteszköz igénybevételével sporttevékenység kifejtésére vállalkozása magában foglalja ráutaló magatartással annak a kifejezésre juttatását is, hogy mintegy beleegyezik a sporttevékenységgel együtt járó esetleges károk kockázatának viselésébe. Erre tekintettel a sporttevékenység végzésével összefüggésben bekövetkezett kárát a sportolónak általában magának kell viselnie, azt nem háríthatja át másra. (BH1977.17.)

Másképp alakul viszont a felelősség kérdése akkor, ha a károsodás nem a sporteszköz veszélyességével, hanem más személy vagy szervezet felelősségét megalapozó felróható magatartással áll okozati összefüggésben. (Például hibás sporteszközt bocsátanak a sportoló rendelkezésére.) Ilyenkor már nem jöhet szóba a jogellenességet kizáró ok, s a felelősség kérdésében az általános kártérítési szabályok alkalmazásával kell dönteni. (BH1977.17.)

Amennyiben a sporteszköz használata során kívülálló harmadik személynek okoz kárt a sportoló, akkor a sportegyesületet tekinti a bírói gyakorlat az üzembentartónak, amint arra a BH 1991.148. számú eseti döntés is utal: költségtérítés ellenében munkavégzésre használt erőgép üzembentartója, az akinek felügyelete alatt és érdekében a veszélyes üzem működik.

Veszélyes üzemi tevékenység esetén is van hely kármegosztásnak, vagyis nem kell megtéríteni azt a kárt, ami a károsult közreható magatartása következtében állt elő.

Lényeges körülmény, hogy a kárnak nem csupán a károsító tevékenységgel, hanem a tevékenység veszélyes voltával is összefüggésben kell állnia, abból kell fakadnia. Ellenkező esetben a kártérítési felelősségre az általános szabályok az irányadóak.

Jogeset: Pécsi Ítéletábla Pf.I.20.466/2009/3. számú határozata (BDT2010. 2236.)

A tényállása szerint egy nemzetközi modellrepülő-versenyen az egyik versenyző repülőmodellje a másodperc törtrésze alatt irányíthatatlanná vált, a gép a nézők közé zuhant, melynek következtében a felperesek szülei életüket veszítették. A hozzátartozók által indított vagyoni és nem vagyoni kártérítésre irányuló perben a bíróság megállapította, hogy a repülőmodellek irányítása az Európai Rádiókommunikációs Bizottság ajánlásában megadott, engedély nélkül használható frekvenciasávokon történik. Ez, a repülőmodell irányítására szolgáló jeleket továbbító frekvenciasáv szükségszerűen hozzátartozik a repülőmodell, mint veszélyes üzem működéséhez. Az azonos vagy szomszédos frekvenciájú rádióhullámok által okozott frekvencia-interferencia jelenség pedig, vagyis az, hogy más rádióhullámok is jelet adhatnak a repülőmodell rádióvevőjére, a rádióirányítás területén nem egy váratlan, ritkán előforduló, rendkívüli külső behatás, hanem egy olyan fizikai jelenség, amellyel mindenféle rádióirányítás esetén számolni kell. Ezért a balesetet előidéző interferencia-zavart, mint a repülőmodell irányíthatatlanságának a kockázatát - a bíróság álláspontja szerint - a fokozott veszéllyel járó tevékenység kockázati körén belül jelentkező okként kell értékelni. Mindezekre tekintettel a bíróság megállapította, hogy a rádióhullámokkal irányított modellrepülő veszélyes üzem, s így a repülőmodell működtetése során okozott károkért az üzembentartója, az alperes a fokozott veszéllyel járó tevékenységért fennálló felelősség szabályai szerint a felperesek szüleinek halála következtében a felpereseknek okozott károkért helytállni tartozik.

Veszélyes üzemek találkozása

A Ptk. 6:539. §-a a veszélyes üzemek találkozásának *belső, tehát egymással szembeni felelősségi viszonyát* rendezi.

1. Amennyiben veszélyes üzemek egymásnak okoznak kárt, akkor első lépcsőben az üzembentartók felróhatóságát kell vizsgálni, s ennek eredményeképpen az üzembentartók felróhatóságuk arányában kötelesek a másoknak okozott kárt megtéríteni.

2. Ha a károkozás egyik félnek sem felróható, akkor a következő lépcsőben azt kell vizsgálni, hogy a kárbekövetkezés a fokozott veszéllyel járó tevékenység körében előforduló valamely rendellenességre vezethető-e vissza.

3. Végül a harmadik lépcső: ha az egymásnak okozott kár mindkét fél fokozott veszéllyel járó tevékenysége körében bekövetkezett rendellenességre vezethető vissza, vagy ha ilyen rendellenesség egyik félnél sem állapítható meg, kárát - felróhatóság hiányában - mindegyik fél maga viseli.

Jogeset: a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.21.523/2009. számú ügyében veszélyes üzemek találkozására került sor.

A felperes az alperes által fenntartott és üzemeltetett falmászó teremben társával együtt falmászó extrém sportot űzött. Ennek során a mászófal mintegy 12 méteres magasságában, a biztosító kötél a beülő karabineréből kiakadt, majd az így biztosítás nélkül maradt felperes néhány percnyi kapaszkodást követően, ereje fogytával a mászófalról a földre zuhant és súlyos sérüléseket szenvedett. A bíróság megállapította, hogy veszélyes üzem a falmászó fala és fokozott veszéllyel járó tevékenység maga a mászás is, mint extrém veszélyességű sport, így az annak során bekövetkezett baleset miatti kárfelelősség a két veszélyes üzem egymás irányában fennálló felelősségi szabálya alapján oldható meg. Az ítéltábla az ügyben arra a következtetésre jutott, hogy a biztosító felszerelések használata során sem a felperest, sem pedig biztosító társát mulasztás nem terhelte, hanem úgy jártak el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható volt. Ezzel ellentétben mulasztott az alperes, amikor a felperesnek olyan biztosító berendezést adott át, mely az igazoltan szabályszerű használat során, a biztosító kötés kiakadása miatt balesetet idézett elő, ezért az alperes jogellenes és felróható magatartása miatt kártérítési felelősséggel tartozik a felperes felé.

Amennyiben két vagy több veszélyes üzem összeütközése következtében harmadik személy károsodik, a *veszélyes üzemek ebben a külső jogviszonyban* a Ptk. 6:524. §-a szerint a harmadik személy kárának közös okozói, és a többek közös károkozásának szabálya szerint felelőségük a károsult irányában egyetemleges. Az üzembentartók egymás közti belső viszonyára a veszélyes üzemek találkozására vonatkozó háromlépcsős szabályt kell alkalmazni azzal, hogy felróhatóság és rendellenesség hiányában a kárt egyenlő arányban viselik.

2.3. Felelősség a vétőképtelen személy által okozott károkért

Tekintettel arra, hogy a sportolók jelentős hányada kiskorú, ebben az alfejezetben azokat a szabályokat kívánom bemutatni, melyek a belátási képességgel nem vagy csak korlátozott mértékben rendelkező személyek által okozott károk megtérítése során irányadóak.

A belátási képesség hiánya vagy fogyatékosága kizárja a felróhatóság megállapítását, így a károkozó felelősségének megállapítása is kizárt. Nincs különbség a tekintetben, hogy adott személynek a belátási képessége teljesen vagy csak korlátozott mértékben hiányzik-e, mindkét eset egyaránt vétőképtelenséget eredményez. *„A kártérítési felelősség alóli mentesítés elvi alapja az, hogy a vétőképtelen a koránál vagy a szellemi állapotánál fogva károkozó magatartásának következményeit felismerni nem képes.”*²⁹

A Ptk. a vétőképtelenség ismérveit nem határozza meg, azt a cselekvőképességgel ellentétben korhatárhoz sem köti. A vétőképtelenség szabályainak alkalmazására legtöbbször a kiskorú gyermekek eseten kerül sor, azonban ők sem minősülnek minden esetben vétőképtelennek. *„A bírói gyakorlat az életkorának megfelelően fejlett 12 éves kiskorút általában már vétőképésnek tekinti, de esetenként e korhatár alatt is megállapítja a vétőképességet.”* (BDT2003.834.) Vétőképtelenek lehetnek továbbá a szellemi fogyatékosággal élők, illetve a mentális zavarral küzdők is.

A bíróságnak minden esetben egyedileg kell döntenie arról, hogy a károkozó a károkozás idején vétőképtelennek minősült-e. Ennek során a károkozó tudati állapotát és a károkozás egyéb körülményeit kell vizsgálnia, s a tényállás körütekintő tisztázásával megállapítania, hogy a károkozó a károkozás idején fel tudta-e fogni magatartásának jogellenességét és annak várható káros következményeit.

Így a kiskorú sportoló károkozása esetén véleményem szerint a következő szempontok vizsgálandóak különösképpen:

- a kiskorú ismerte-e a játék/versenyszabályokat?

---

²⁹ Bartal Géza, Darázs Lénárd, Harmathy Attila, Havasi Péter, Kiss Mária, Kovács László, Kőrös András, Murányi Katalin, Osztovcics András, Petrik Béla, Petrik Ferenc, Pomeisl András, Szeibert Orszolya, Szentiványi Iván, Takáts Péter: Polgári jog: Kötelmi jog: Az új Ptk magyarázata VI/VI, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2013, 478.o.

- képes volt-e azok megértésére?
- képes volt-e felismerni a játékszabályok megszegésével járó következményeket?
- elvárható volt-e tőle a játékszabályok betartása?
- szándékosan szegte-e meg a játékszabályokat?
- mire irányult a szabályszegéskor a szándéka?

A vétőképtelen személy helyett gondozója tartozik felelősséggel. E felelősség nem más személy károkozásáért való járulékos felelősség, hanem a gondozó helytállása saját felróható magatartásáért, mely közvetett módon lehetővé tette a vétőképtelen károkozását. A gondozó akkor mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a nevelés és a felügyelet ellátásával kapcsolatban felróhatóság nem terheli. Gondozónak egyrészt jogszabály alapján minősülhet valaki, illetve az is annak tekintendő, aki a vétőképtelen felügyeletét a károkozaskor ténylegesen gyakorolta. A gondozó az esetek többségében a szülő(k), akinek kötelessége a gyermeke magatartását, viselkedését ellenőriznie, neki van módja a gyermek személyiségét befolyásolnia, illetve gondoskodnia arról, hogy gyermeke tisztában legyen azzal, hogy ha például mást megsebesít, bántalmaz, vagy valamit összetör, az a másiknak fáj, sérülést, illetve anyagi kárt okoz.

Ha a vétőképtelennek nincs gondozója, vagy a gondozó felelősségét nem lehet megállapítani, főszabály szerint a vétőképtelen személy által okozott kárt a károsult viseli. Kivételesen azonban lehetőség van arra, hogy a bíróság méltányossági alapon a károkozót kártérítésre kötelezze. Azt, hogy méltányosság alapján helye lehet-e kártérítésnek, a bíróságnak a felek anyagi helyzetét, illetve az eset körülményeit mérlegelve kell eldöntenie.

A vétőképes személy kártérítési felelősséggel tartozik az általa okozott kárért. Azonban amennyiben van a vétőképes személynek felügyeletre köteles gondozója, és bizonyítható, hogy a kötelességét felróhatóan megszegte, akkor a gondozó az okozott kárért a károkozóval egyetemlegesen felelős.

V. A SZERZŐDÉSSZEGÉSEL OKOZOTT KÁROKÉRT FENNÁLLÓ FELELŐSSÉG JELLEMZŐ ESETEI A SPORTBAN

Kontraktuális felelősség alkalmazására akkor kerülhet sor, ha a károkozást megelőzően a felek között szerződés jött létre és a kár a szerződés megszegése miatt következett be.

Amint az előző fejezetben említettem az amatőr sportoló sportolhat sportegyesület tagjaként, tanulói jogviszonya, illetve sportszerződés alapján, míg a hivatásos sportoló munkaszerződés vagy megbízási szerződés alapján fejt ki a sporttevékenységét. Rajtuk kívül a sportéletben tevékenykedő jogalanyok többsége, így például a sportszakemberek, szervezők, nézők, sportszervezetek a sporttal kapcsolatos tevékenységük során polgári jogi jogviszonyokat létesítenek. A hivatásos sportoló megbízási szerződésének, az amatőr sportoló sportszerződésének, illetve a sportélet egyéb résztvevői által létrehozott polgári jogi jogviszonyokkal kapcsolatos szerződésszegések esetén a Ptk. szerződésszegésre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.³⁰

A Ptk. 6:142. §-a szerint *„aki a szerződés megszegésével a másik félnek kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje, vagy a kárt elhárítsa.”*

A kontraktuális felelősség két ponton, a szigorúbb kimentés és a megtérítendő károk tekintetében tér el a deliktuális felelősségtől.

Kontraktuális felelősség esetén a szerződésszegő fél oldalán objektív felelősség keletkezik, s felróhatóságára tekintet nélkül köteles megtéríteni a szerződés megszegésével a másik félnek okozott kárt. Mentésülésre azonban jóval szűkebb körben, de a fentebb hivatkozott három konjunktív feltétel megléte esetén van lehetőség.

A másik eltérés a két felelősségi alakzat között, hogy míg deliktuális felelősség esetén a teljes kártérítés elve érvényesül, addig a kontraktuális felelősség esetén kártérítés címén csak a

---

³⁰ Miskolczi im.: 292.o.

szolgáltatás tárgyában keletkezett (tapadó/tényleges) kárt kell megtéríteni, a következménykárok és az elmaradt haszon esetén pedig a kártérítési felelősség az előre látható károkra korlátozódik. Szándékos szerződésszegés esetén azonban valamennyi kárra továbbra is a teljes kártérítés elve érvényesül.

A polgári jogi jogviszonyokban főszabály szerint a diszpozitivitás jut érvényre, mely kiterjed a szerződésszegésre is. Tehát a szerződést kötő felek közös megegyezéssel a szerződésszegés jogkövetkezményeit kizárhatják, korlátozhatják, illetve más jogkövetkezményeket is megállapíthatnak, melyek korlátját a Ptk. 6:152. §-ban foglaltak képezik. Ezen jogszabályhely alapján a *„szándékosan okozott, továbbá az emberi életet, testi épséget, vagy egészséget megkárosító szerződésszegésért való felelősséget korlátozó, vagy kizáró szerződési kikötés semmis.”*

1. A sportéletben tipikusan előforduló szerződésszegő magatartások

A sportoló szerződésszegése

A sportoló szerződésszegét jelenti különösen, ha nem teljesíti a szakmai utasításokat, az edzéseken önhibájából nem jelenik meg, dopping vétséget követ el, magatartásával a társait közvetlen veszélynek teszi ki vagy akár szándékosan sérülést okoz.

Sok esetben azonban problematikus lehet egy-egy magatartásról megállapítani, hogy az vajon szerződésszegésnek tekinthető-e, ezért a viták elkerülése végett érdemes a szerződésszegést jelentő esetek teljes körű vagy példálódzó jellegű rögzítése a szerződésben.

Így például a szponzorálási- és az arculat-átviteli (merchandising) szerződés esetén ajánlott az imázsstranszfert segítő negatív, illetve pozitív magatartási kötelezettségek meghatározása. A sportoló szerződésszegését ugyanis megvalósíthatja az olyan magatartása, mely alkalmas imázsának rontására, s emiatt hatással lehet a szponzorálási, merchandising szerződéssel elérni kívánt célokra. A sportolóra irányadó effajta szerződésszegést jelentő negatív magatartás lehet

például a dopping szabályok vagy a fair play elveinek megsértése, vagy akár a sportoló esetleges közmegebotránkozást kiváltó életvitele is.

Erre példa Tiger Woods esete, akinek miután kiderült, hogy megcsalta feleségét, többek között az AT&T, a Gatorade és az Accenture mondta fel a szponzorálását, míg a Gillette és a Tag Heuer svájci órákészítő cég úgy döntött, nem szerepeltetik többet reklámjaikban. Vagy Maria Sharapova esete, aki miután maga közölte 2016. tavaszán egy sajtótájékoztatón, hogy az Australian Open után pozitív lett a doppingtesztje, huszonnégy óra sem telt, s a teniszezőnő egyik legnagyobb szponzora, a Nike bejelentette, hogy felfüggeszti vele a kapcsolatát. A Nike bejelentése után a Porsche autógyár és a TAG Heuer is közölte, hogy a vizsgálat végéig felfüggesztik támogatásukat.

A magatartási szabályok azonban amint említettem pozitív kötelezettségeket is előírhatnak, *„melyek a szponzorálttól valódi tevékeny közreműködést várnak el a szponzor marketingtevékenységében való részvételhez kapcsolódóan. Így például előírhatják a szponzorált számára a szerződésben, hogy bizonyos nyilvános közszereplései alkalmával használja, viselje a szponzor termékeit, a szponzor rendezvényein vegyen részt stb. A szponzorált akkor követ el szerződésszegő magatartást, ha vagy a negatív kötelezettségek valamelyikét megvalósítja, vagy a pozitív kötelezettségeit nem teljesíti.”*³¹

A sportoló kártérítési felelősségét alapozhatja meg továbbá azon magatartása is, ha a sportszerződését jogellenesen mondja fel. Ilyen eset lehet például, ha a sportoló alkalmatlan időben, mondjuk közvetlenül egy fontos mérkőzés előtt azonnali hatállyal megfelelő indok nélkül szünteti meg a szerződését.

Abban az esetben viszont, ha a felmondásra a sportszervezet szerződésszegése miatt került sor, a sportoló nem köteles kártérítést fizetni.

A sportszervezet szerződésszegése

---

³¹ Dr. Fézer Tamás im.: 124.o.

A sportszervezet szerződésszegését jelenti különösen, ha a sportszervezet a szerződésben foglalt szakmai feltételek nem biztosítja a sportoló részére, vagy nem téríti meg a sportoló versenyzéssel összefüggő indokolt költségeit, illetve a versenyzési lehetőséget nem biztosítja a sportoló részére.

Az Stv. 8.§ (6) bekezdése kifejezetten a sportszervezet súlyos szerződésszegő magatartásának minősíti azt az esetet, ha a sportszervezet köztartozás fennállása miatt vagy más okból nem indulhat a versenyrendszerben (bajnokságban), vagy utóbb kizárják. Ekkor a sportoló - beleértve a sportszerződéssel rendelkező amatőr sportolókat is - a munkaviszonyt/ a megbízási jogviszonyt azonnali hatályú felmondással is megszüntetheti.

Fordítva is igaz az, hogy amennyiben a felmondásra a sportoló szerződésszegése miatt került sor, akkor a sportszervezet nem köteles a sportolónak kártérítést fizetni, viszont ha a felmondás jogellenes volt, akkor meg kell térítenie a sportolónak a felmondással okozott kárát.

Fentiek alapján rögzíthető, hogy felmondás esetén mind a sportolót, mind a sportszervezetet kizárólag abban az esetben terheli kártérítési felelősség, ha a másik fél a szerződést nem szegte meg.

A néző szerződésszegése

Az Stv. 77.§ o) pontja a sportrendezvény résztvevőjét olyan természetes személyként definiálja, aki a „*sportrendezvény helyszínén, annak időtartama alatt, valamint a sportrendezvényt megelőzően vagy követően másfél órával tartózkodik. A néző (szurkoló) szintén résztvevőnek minősül.*”

A néző a sportrendezvény szervezőjével szerződést köt, aki általános szerződési feltételekként összefoglalva köteles a sportlétesítmény beléptetőpontjainál jól látható hirdetőanyagban, illetve a belépőjegyeken és a bérleteken is feltüntetni a sportrendezvényen történő részvétel feltételeit és a nézőre irányadó magatartási szabályokat.

Az Stv. 76.§ (1) bekezdése rögzíti a sportrendezvényen résztvevő nézőre irányadó magatartási szabályokat, avagy köteleességeket, melyek meg nem tartása szerződésszegésként értékelendő.

Ekként „a néző köteles betartani a szervező által meghatározott biztonsági előírásokat, és nem folytathat olyan tevékenységet, amely a sportrendezvényt megzavarja vagy megghiúsítja, illetve a sportrendezvényen résztvevők, az arra érkezők, vagy onnan távozók személyiségi jogait vagy vagyoni jogait sérti vagy veszélyezteti”. Az Stv. 76.§ (2) bekezdés szerint „a néző ezen kötelezettségeinek megszegéséből eredő személyiségi jogsértésért, illetve kárért a Ptk. szabályai szerint sérelemdíjat köteles fizetni, illetve a kártérítési felelősségre vonatkozó általános szabályok szerinti kártérítéssel tartozik”.

VI. ÖSSZEGZÉS

Szakedolgozatom tárgyát a sport világában jellemzően előforduló büntetőjogi és polgári jogi felelősségi esetek áttekintése képezte, mellyel célom a büntető- illetve a polgári jogi felelősség általános szabályainak, illetve azoknak a sajátosságoknak az ismertetése volt, melyek a sporttevékenységek végzéséhez kapcsolódó felelősségi jogi helyzetek eltérő kezelését igénylik.

Témám feldolgozásának érdekességét az adta, hogy az Stv. a sportfegyelmi felelősségen kívül a felelősség tekintetében sportra vonatkozó speciális sportjogi rendelkezéseket nem tartalmaz, eltekintve attól, hogy a kártérítés témakörét két esetben érinti. Ezen speciális sportjogi szabályozás hiányából következik, hogy a sporttal kapcsolatos felelősségi kérdések elbírálásakor az általános büntető- és polgári jogi szabályokból kell kiindulni és a sport sajátos természetének figyelembevételével, ezen szabályok alkalmazásával kell az egyes eseteket minősíteni.

Mindebből következően alappal merülhetett fel a szakedolgozatom írása során az a kérdés, hogy vajon van-e szükség speciális, a sporttal kapcsolatos büntető- illetve polgári jogi felelősség szabályozására? Szakedolgozatom végére érve a kérdésre a válaszom az lett, hogy véleményem szerint nincs szükség e tekintetben külön szabályozásra, ugyanis a bírói gyakorlat a sport viszonylagos specialitásait ítélezése során figyelembe tudja venni.

A szakedolgozatom első részében a sportrendezvény nézőivel szemben alkalmazható jogkövetkezmények rendszerében találtam némi bizonytalanságot eredményezhető hiányosságot, ugyanis jelenleg a szerződést szegő néző a sportrendezvénytől, illetve a sportlétesítménytől

összesen három jogi alapon - eltiltás, kitiltás és kizárás - is távol tartható. Ebből felvetődik egyrészt a magánjogi, büntetőjogi, illetve szabálysértési szankciók egymáshoz való viszonya, melyet a visszas helyzetek elkerülése végett érdemes lenne jogszabályban tisztázni, illetve szintén e körben pontosításra szorul a szervező kizárásával szembeni jogorvoslati fórumként eljáró polgári bíróság eljárásának a részletszabályai is, mint például magának az eljáró bíróságnak, vagy akár a keresetindítási határidőnek jogszabályi meghatározása.

Szakdolgozatom nagyobb részét azonban a polgári jogi felelősség eseteinek bemutatása képezte. Az ennek szentelt két fejezetemből, a személyiségvédelmi, illetve a deliktuális felelősségi részből megállapítható, hogy az esetek többségében a bírói gyakorlat jelentős szerepet töltött be, illetve fog még betölteni. A bíróságok mindeddig képesek voltak megoldani a szakdolgozatomban bemutatott jellegű ügyekhez hasonló eseteket, a jogalkalmazók döntését immár egyre több a témához kapcsolódó bírósági határozat is segíti. Mindemellett láthatjuk továbbá, hogy a technika folyamatos fejlődésével a bírói gyakorlatra váró feladat a fokozott veszéllyel járó tevékenység körének, eseteinek a meghatározása.

Végül a sport világában a szerződésszegéssel okozott károkért fennálló felelősség jellemző eseteivel, főként a sportéletben tipikusan előforduló szerződésszegő magatartások feltérképezésével zártam a szakdolgozatomat. Ennek kapcsán elmondható, hogy a szerződésszegéshez kapcsolódó bizonytalanságok elkerülése végett a sportszerződésekben javasolt megfelelően megszövegezni, teljes körűen vagy akár példálódzó jelleggel rögzíteni a szerződésszegést jelentő eseteket.

HIVATKOZOTT IRODALOM

- Prof. Dr. Szalma József: Szerződésen kívüli (deliktuális) felelősség az európai és a magyar magánjogban - különös tekintettel a magyar Ptk újrakodifikálására - Megjelent az ELTE ÁJK - Bíbor Kiadó közös kiadásában, Budapest - Miskolc, 2008, http://real-d.mtak.hu/336/2/Szalma_J%C3%B3zsef.pdf
- Dr. Madai Sándor, Büntetőjogi felelősség a sportjogban, Campus Kiadó, Debrecen, Kézirat lezárva: 2015. november 20.
- Nagy Ferenc: A magyar büntetőjog általános része, Korona Kiadó, Budapest, 2004.
- <http://jogaszvilag.hu/rovatok/a-jovo-jogasza/eroszak-a-palyan>
- dr. Tóth András, A labdarúgó bundáért való jogi felelősség kérdései a kártérítési felelősség szemszögéből 1. rész, [www. Jogiforum.hu](http://www.jogiforum.hu), 2014. március 5., [http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/toth_andras__a_labdarugo_bundaert_valo_jogi_felosseg_1\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/toth_andras__a_labdarugo_bundaert_valo_jogi_felosseg_1[jogi_forum].pdf)
- Sárközy Tamás, Magyar Sportjog az új Polgári Törvénykönyv után, HVG-ORAC Lap - és Könyvkiadó Kft., 2015.
- Bundaügyek hatékonyan - Módosult a sportfegyelmi felelősségről szóló rendelet, <http://www.jogiforum.hu/hirek/30673>
- <http://www.police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/tiltott-teljesitmenyfokozo-szereket-ertekesitett>
- Belovics Ervin - Gellér Balázs - Nagy Ferenc - Tóth Mihály: Büntetőjog I. Általános rész, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2012.
- Pongrácz Zsolt: A sportrendezvények látogatásától való eltiltás, mint új büntetés, Debrecen, 2013.április8.,http://debreceniiteltotabla.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/pzs_sport.pdf
- Dr. Bedő Péter: Gondolatok a sportrendezvény nézőivel szemben alkalmazható szankciók új rendszeréről, <http://www.mabie.hu/node/2175>
- Kecskés László, Kőrös András, Makai Katalin, Orosz Árpád, Osztovits András, Petrik Ferenc: Az új Ptk. magyarázata I/VI., HVG-Orac Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2013.
- Dr. Fézer Tamás: Kártérítési felelősség és személyiségvédelem a sportjogban, Campus Kiadó, Debrecen, Kézirat lezárva: 2015. november 20.

- Dr. Nemes András: Sportjogi ismeretek, Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar (TF), <http://tf.hu/wp-content/uploads/2009/07/Sportjogi-ismeretek-teljes.pdf>
- Dr. Szemesi Sándor: Nemzetközi és európai sportjog, Campus Kiadó, Debrecen Kézirat lezárva: 2015. november 20., <http://sportestudomany.unideb.hu/wp-content/uploads/2015/12/Nemzetk%C3%B6zi-%C3%A9s-eur%C3%B3pai-sportjog.pdf>
- A közszereplők magánszférája: <http://multimediajog.blogspot.hu/2008/10/kzszereplk-magnszfrja.html>
- Besenyei Lajos: Kötelmi jog Általános rész, Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2009.
- Miskolczi-Steurer Annamária - Rippel-Szabó Péter - Princzinger Péter: Sportjog II., ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2011.
- Bartal Géza, Darázs Lénárd, Harmathy Attila, Havasi Péter, Kiss Mária, Kovács László, Kőrös András, Murányi Katalin, Osztovcics András, Petrik Béla, Petrik Ferenc, Pomeisl András, Szeibert Orszolya, Szentiványi Iván, Takáts Péter: Polgári jog: Kötelmi jog: Az új Ptk magyarázata VI/VI, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2013.

VII. EGYÉB FELHASZNÁLT IRODALOM

Felhasznált jogszabályok jegyzéke

- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- 2004. évi I. törvény a sportról
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 39/2004. (III. 12.) Korm. rendelet a sportfegyelmi felelősségről

Felhasznált eseti döntések

- BH1977.17.
- BH1991.148.

- BH2006. 282.
- BH2007.4.
- BH2009. 241.
- BH2013.207.

- BDT2002.678.
- BDT2003.834.
- BDT2004.932.
- BDT2006.1376.
- BDT2006.1429.
- BDT2007.1663.
- BDT2010.2236.
- BDT2010.2358.
- BDT2011.2517.

- Bosman ügy (C-415/93. számú ügy)
- Balog Tibor vs. ASBL Royal Charleroi Sporting Club ügy (C-264/98. számú ügy)

- FPK 1995/40.

Felhasznált bírósági határozatok

- Fővárosi Ítéltábla 6.Pf. 21.968/2008/3. számú ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.21.523/2009. számú ügye
- Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.520/2015/3. számú ítélete
- Debreceni Ítéltábla Pf. I. 20.055/2011/10. számú határozata
- Pécsi Törvényszék B.89/2012/10. számú ítélete
- Pécsi Ítéltábla Pf.I.20.466/2009/3. számú határozata
- Legfelsőbb Bíróság Pfv.IV.20.938/1995. számú ügy
- 2009/5. Választottbírósági határozat
- Legfelsőbb Bíróság PK 49. számú állásfoglalása